

Bizonytalan fellendülés

A tőkés nyersanyagpiacokon 1976 első negyedében rendkívül differenciált árkulakúsi lehetett tapasztalható. Az általában irányított figyelemmel végre az mondható, hogy ellenléteben a megelőző év utolsó negyedének viszonylag „tartott” irányzatával, 1976 első negyede gyorsuló ármenekedést hozott.

A két alapvető nyersanyagindex közül a nagy-britanniai Reuter-index, amelyet 1931=100 alapon számolnak, az első negyed végén 1296,2 volt. Ez az év elejéhez viszonyítva 120 pontos emelkedést jelent. A másik tőkés index, amelyet ugyancsak 1931-es bázison számolnak (az amerikai Moody) az idei negyed végén 773-00 állott. Ez 24 ponttal magasabb az 1976-os esztendő induló szintjénél.

A szinesfém-hossz

A nyersanyagárak ilyen általános mutatójánal számos tényezőt kell figyelembe venni. Kétségkívül szerepet játszott a festerling de facto leértékelése, valamint az, hogy a fejlett ipari országok legfőbbjében a recesszió már túlhaladt a legmélyebb ponton és ennek következtében általánosságban nőtt a nyersanyagok iránti kereslet. A Neue Zürcher Zeitung pénzügyi szakértője felhívja a figyelmet arra is, hogy a recesszió fokozatos megszűnésével párhuzamosan bontakozik ki a raktárkészletek csökkenése, ami ahhoz vezet, hogy a tényezőket együttes hatásként előreláthatólag a második negyedében a nyersanyagárak a mostaninál is erőteljesebben emelkednek.

Beszámít az egyes területek — az alapvető fémetek az ármenekedést általános vélemény szerint mindenekelet az Egyesült Államokban és Japánban mutatkozó konjunktúrális fellendülés jegyei váltották ki. Különösen áll az a szinesfémekre. A réz árszintje (London) tonnáként az évnegyed végén 719 fontra emelkedett, szemben az évnnyi 590 és az egy évvel ezelőtti 578 fontra. Megfigyelők szerint a réz helyzetének masszívul erősödését a legnagyobb fogyasztónál tapasztalható konjunktúrális fellendülés mellett az Afrika déli részén tapasztalható politikai feszültség és bizonytalanság, valamint a festerling árfolyamának csökkenése is szerepet játszott. Ezek a tényezők együttesen azt eredményezték, hogy mind az amerikai, mind a japán

felhasználók rendkívül erős fedező-várásokat eszközöltek, felkészülve arra, hogy az afrikai politikai helyzet alakulása miatt esetleg akadályok gördülhetnek Zambia és Zaire réztermelésének piacra szállítása elé. A nagy rézrészlet minderre nyomban ármenekedést reagált.

Az ólom árszintje (London) az első negyed végén tonnáként 210 font volt. Ez az év elejéhez viszonyítva 200 pontos emelkedést hozott. Ez az év elejéhez viszonyítva 120 pontos emelkedést jelent. A másik tőkés index, amelyet ugyancsak 1931-es bázison számolnak (az amerikai Moody) az idei negyed végén 773-00 állott. Ez 24 ponttal magasabb az 1976-os esztendő induló szintjénél.

Az általános konjunktúrális okokon túlmenően különleges tényezőket okozhat az ón erőteljes ármenekedését. Itt az árszint (London) tonnáként 3668 font, ami a január első feléhez képest mintegy 18 százalékos ármenekedést jelent. Ebben különleges tényezők — az ottidiki Nemzeti Onegyezménynek, az USA által történő aláírása, a termelők részéről megtartott exportellenőrzés, valamint az ártírtverenció elvi fenntartása — játszottak meghatározó szerepet.

(Mindenhöz érdemes hozzáfűzni, hogy az első negyed végén a szinesfémeknél az első felében a szinesfémeknél újabb ármenekedést következett be. A szakértők ezt a festerling további esésével, valamint az Afrika déli felében uralkodó mind kritikussabb helyzettel magyarázták. Az ármenekedés motorja az első negyed végi követő két hétben is a réz volt, amelynek árszintje további 13 százalékkal emelkedett.)

Búza, kukorica, cukor

A szinesfémek egyértelmű ármenekedésével szemben lényegesen ellentmondásosabb volt a tőkés gabonapiac helyzete. 1976 első negyedének végén a Nemzetközi Búza Tanács módosította korábbi becsléseit az öt fő exportőr (Közös Piac, Kanada, USA, Ausztrália, Argentína) tavalyról áhözött közléseinek

a résztvevő országok magasrangú kormányképviselőinek szintjén tárgyalvány. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a megállapodások hamarabb érleljenek tényleges és hatásos döntéseket. A magasabb szint arra is módot nyújt, hogy az egyes konferenciák ne „szüküljenek be” az adott területre, hanem nyomban megtárgyalhassák az egyes részterületek kölcsönös összefüggését. (Nyilvánvaló például, hogy az energiaigazgatóság nem független a környezetvédelmi és közlekedési együttműködéstől — és viszont.)

A nemzetközi kongresszusok gondolata a helsinki konferencia szellemében és határozatainak gazdasági téren történő gyakorlati megvalósítását segíti elő. A magasszintű, viszonylag gyorsan operatív döntéseket érlelt kongresszusok során új típusú kapcsolatok jöhetnek létre, illetve fejlődhetnek tovább. Ezek az infrastruktúra legfontosabb területeit érintik. Egyes területeken (közlekedés, villamosenergia) az európai integráció keretében már létrejött rendszerek egész kontinenst átfogó, összeurópai szintű összekapcsolása felé mutatnak. Akárcsak Helsinki esetében — a Gazdasági Bizottságban is vita kiterjed az előremutató szocialista kezdeményezésre. A jelenlegi nemzetközi helyzetben, amikor az Egyesült Államokban folyó választási kampány során és egyes nyugat-európai NATO országokban sajátos belső problémák miatt a nemzetközi enyhülés irányzatai támadják — igen komoly politikai jelentősége van annak, hogy az EGB végül is elfogadja a szóbanforgó kongresszusok gondolatát.

Az összeurópai kongresszusok a gazdaságilag legfontosabb együttműködési területeken hosszú évekre meghatározhatják az EGB tevékenységének fő irányát, és a gazdasági együttműködés gyakorlati eredményeit egyben megkezelik a helsinki szemel ellen irányuló politikai támogatásokat is.

Az EGB — Helsinki ösvényein

Az Európai Gazdasági Bizottság ülésszakainak természetesen elsősorban gazdaságpolitikai jelentőségük van, de érzékenyen tükrözik a világpolitikai légkört, a nemzetközi atmoszférát is. Nem tekinthető tehát véletlennek, hogy az elmúlt három évben alig volt igazán jelentős esemény az EGB üléssein. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága — amely 1947 óta rendszeresen foglalkozik az európai országok gazdasági életének és együttműködésének problémáival — Helsinkiire várt. Arra, hogy megszűntek-e az európai politikai együttműködés keretei, amely minőségi előrelépést tesz lehetővé gazdasági vonatkozásban is.

Helsinki óta most először gyűltek össze Genfben az EGB tagországai a bizottság XXXI. ülészakán. A hónap elején tartott tanácskozáson az európai országok közül az Egyesült Államok és Kanada megbízottai is részt vettek; összesen 36 ország képviselői ültek a tárgyalóasztal mellett.

Helsinki a hároméves várakozási időszak után új lendületet adott az EGB munkájának. Akárcsak az összeurópai bizottság politikai struktúrájának megteremtésében — gazdasági vonatkozásban is a Szovjetunió és a többi szocialista ország kezdeményezésére teremtett új lehetőségeket. Mindennek alapja Bresznyeveci Versóban — a LEMP VII. kongresszusán — megfogalmazott javaslata volt, amely összeurópai kongresszusokat indítványozott a gazdasági együttműködés három kiemelt területén. Ez a három terület: a környezetvédelem, a közlekedés, valamint az energiaigazgatóság kérdéscsoportja.

Erre építették az EGB legutóbbi ülészakán elhangzott javaslataikat a szocialista országok. Indítványait lényegre az volt, hogy a három területen felmerülő kérdések tárgyalását emeljük magasb szintre. Tehát ne az EGB-ben szokásos szakértői szinten, hanem összeurópai kongresszuson

A szén egyenjogúsításá

Románia első villamosítási tervét még 1950-ben dolgozták ki. Az elektromos és hőenergia, valamint a primer energiahordozók termelését szolgáló beruházásokra fordított összeg azóta folyamatosan növekedett, s az utóbbi három ötéves tervek közöttben (1961–75) a román energetika fejlesztésére az összes beruházási előirányzatoknak már mintegy 30 százalékát fordították. Az új létesítmények biztosították a legfontosabb primer energiahordozók (a kőolaj kivételével) és a villamosenergia-termelésének ugrásszerűen gyors növekedését.

Az ipar „kenyere”

A gyorsított iparosítással összhangban a villamosenergia-termelés fejlődésének üteme különösen figyelemre méltó volt. Mialatt a világ villamosenergia-termelése általában két évtizedenként megduplázódik, addig Romániában az utóbbi időszakban az minden 4–5 évben bekövetkezett. Az egy főre eső villamosenergia-termelés 1975-ben mintegy 2400 kilowattóra emelkedett. Mindez lehetővé tette egyes villamosenergia-igényes alágazatok, mint például az alumínium-termelés létrehozását, illetve fejlesztését. Az e területen tapasztalható gyorsított fejlődés eredményeként egyes mezőgazdasági termelési folyamatok megújítása is lehetővé vált, s a villamosítás közvetve — a duzzasztógáták és víztárolók kiépítése révén — a mezőgazdasági öntözési-irányzatokat is segítette.

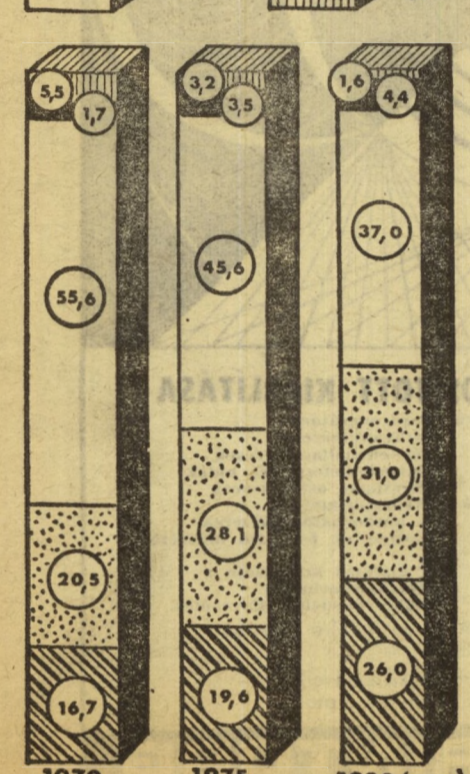
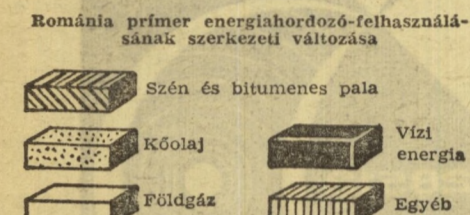
A villamosenergia-termelés fejlesztéséhez felhasznált energiahordozók szerkezetének javítása egyébként az utóbbi évek egyik fontos törekvése volt. Mig például 1945 előtt a villamoserőművek legfontosabb üzemanyaga a tizelőolaj, majd az első ötéves tervek időszakában a földgáz volt, addig az utóbbi két ötéves tervek közöttben erőteljesen nőtt a vízienergia, valamint a szén részaránya. A kőolajat és a földgázt pedig főként ipari nyersanyagként hasznosították.

Váltakozó szerkezet

A szénhidrogének termelésének felújítása természetesen lassúbb, mint a villamosenergia, s ez elsősorban arra vezetett vissza, hogy a szakemberek vélemény szerint célszerűnek látszik a szénhidrogén tartalékokkal való takarékoskodás. A kőolajat és a földgázt egyre kevésbé tekintik üzemanyagok, s egyre inkább értékes ipari nyersanyagoknak. A szénhidrogéneknek a petrokémiai iparban való feldolgozása révén lényegesen értékesebb termékek nyerhetők, s például a műanyagiparban való feldolgozás során 15–20-szor értékesebb termék állítható elő a kőolajnál. E megfontolásokkal összhangban erőteljesen fejlesztették a szénbányászatot, s a széntermekek évről évről növekedett a régi bányamezők korszerűsítésével, valamint új szemelölhelyek feltárásával. A romániai széntélejeségek viszonylag alacsony kalóriatértéke miatt a széntet elsősorban a hőerőművek haszno-

snak, míg a kőszénalatt, jó minőségű szénből Románia behozatára szorul.

A jelenlegi és a következő tervek közöttben a primer energiahordozók szerkezetében további lényeges változások várhatók.

Előreláthatólag erőteljesen növekedni fog a szilárd energiahordozók és a vízienergia részaránya. A szakemberek véleménye ellene érvel, hogy tekintettel a gyorsított iparosításra, a román népgazdasági energiateljesítményének beföldi forrásokból származó része a jelenlegi 86 százalékról 1980-ra 75 százalékra csökken, bár gyorsított a geológiai kutatások, amelyek kiterjesztették a Fekete-tenger partmenti rézszeire is.

Fejlesztés és hatékonyság

Az elkövetkező időszak legfontosabb törekvése az energetikában a gazdaságossági, hatékonysági követelmények fokozott érvényesítése. Ezért főleg a szén és bitumenes palára alapozott hőerőműveket fogják bővíteni, s igyekezni fognak az ország vízienergia tartalékait job-

ban kihasználni, s megkezdődik az atomenergia felhasználása is.

A népgazdasági terv a széntermekek további gyors növeledést irányozza elő, s a bányászat termelése 1980-ra elérheti az 56 millió tonnát. Ezzel a szén részaránya az energiahordozók felhasználásában 1980-ra 26 százalékra fog növekedni, bár a kőolaj és a földgáz fedeti még 1980-ban is az energiagigények több mint kétharmadát. (A villamosenergiaiparban viszont a szén aránya 5 év alatt a jelenlegi 29-ről 44 százalékra emelkedik, a szénhidrogéneké 56-ról 37 százalékra csökken.)

A villamosenergiaipar termelése 1980-ban elérheti a 75–80 milliárd kilowattórát, s ezzel az 1 főre eső villamosenergia-termelés 2400-ról 3600 kilowattóra emelkedik. Ehhez természetesen a kapacitások erőteljes bővítésére van szükség. Mintegy 6000–6500 megawattos kapacitásbővítést irányoztak elő, s ennek nagyobb részét a lignitre alapozott művek adják, s mintegy 1800 megawattot az új vízierőművek. Becslések szerint Románia vízienergia tartalékainak jelenleg csupán töredékét használják ki, s a tervek fontos célja, hogy a hasznosított arányt 1980-ra 50 százalék fölé emeljék.

A fontosabb energiahordozók és a villamosenergia-termelésének alakulása Romániában (1960–1980)

	1960	1970	1974	1980*
Szén (millió t)	6,8	20,5	26,9	56,0
Kőolaj (millió t)	11,5	13,4	14,5	15,5
Földgáz (milliárd m ³)	10,3	25,0	30,1	26,8
Villamosenergia (milliárd kilowattóra)	7,7	35,0	49,1	75–80

*Terv
1980 után a villamosenergia-termelésbe lépnek az atomerőművek is, amelyek a távlati koncepció szerint 1990-ban a villamosenergiaipar termelésének mintegy 20 százalékát adják majd.

A nagyarányú fejlesztési, beruházási tevékenységek párhuzamosan a népgazdasági tervek azt is célul tűzték ki, hogy javítsák a beföldi, valamint az importból származó energiahordozókkal való gazdálkodás hatékonyságát. Ehhez szükséges arra is, hogy az energiatárolás fejlődési ütemét jobban összehangolják a népgazdasági más ágazatainak fejlesztési elképzeléseivel, s hogy az eddigigélt jobban hasznosítsák az energetikai ágazat belső tartalékait.

A tudományos kutatási tervek kidolgozásánál előirányozták olyan kutatói témák intenzív művelését, mint például a geotermikus és a szélenergia hasznosítása, valamint a hulladékelemek felhasználásának problémáit. A kutatási, valamint a gyakorlati műszaki fejlesztési tevékenységnek további fontos területé a vízenergia hasznosításának fejlesztése, hiszen ennek révén jelentős beruházási eszközök megtakarítására váhat lehetővé.

Nicolae Popov
Bukarest

lázhoz viszonyítva —
mindössze 3 százalékkal
szerepeltek.

Konténerizáció Lengyelországban

Lengyelországban egyre nagyobb figyelmet fordítanak a konténeres szállítási fejlesztésre. Elsőnek a vasút — és a közúti szállítási alkalmazta az új technológiát, mi a tengereken a lengyel óceánhajózási társaság rendelkezik jelentős tapasztalataival. A vállalatnak már több száz konténer van, és a fejlődést nagyban segíti majd a gyalmai konténerkiállítás átadásra, amelyre 1979-ben kerül sor. Ez alkalmas lesz az ügynövezzet második és harmadik generációs konténerszállító hajók fogadására. A kikötőbe befuthatnak majd 25 000 tonnánál nagyobb, kétezer konténert szállító hajók is, és a rakományt a közvetlenül csatlakozó vasútvonal és

Olasz líra

Az európai valutapiacra tovább erősödött az olasz líra válsága. Ennek oka egyrészt az új választások időpontjának előbbrehozásával összefüggő spekuláció, másrészt az olaszországi gazdasági fellendülés növekedése volt. Az európai valutatársulásokon az olasz líra árfolyama minden eddigien alacsonyabb szintre csökkent.

A milánói valutatársulásokon a lírának a dollárhoz viszonyított árfolyama 898,30 lírára csökkent. Január óta, amikor egy dollár 690 lírat ért, az olasz líra ezzel több mint 30 százalékkal veszített értékéből.

HÉT NAP
A VILÁGGAZDASÁGBAN

OPEC-olajtaralékok

Az olajexportáló országok szervezetének (OPEC) tagországa 1974 végén 48 milliárd tonna olajtaralékkal rendelkeztek — köztük az Al Ahrám című kairói napilap gazdasági melléklete.

A jelentésben egyebek között az áll, hogy ugyanakkor az egész világ olajtaraléka 100 milliárd tonna volt. Az összehasonlításból kitűnik, hogy az OPEC-országok olajtaralékai a

INCHEBA '76

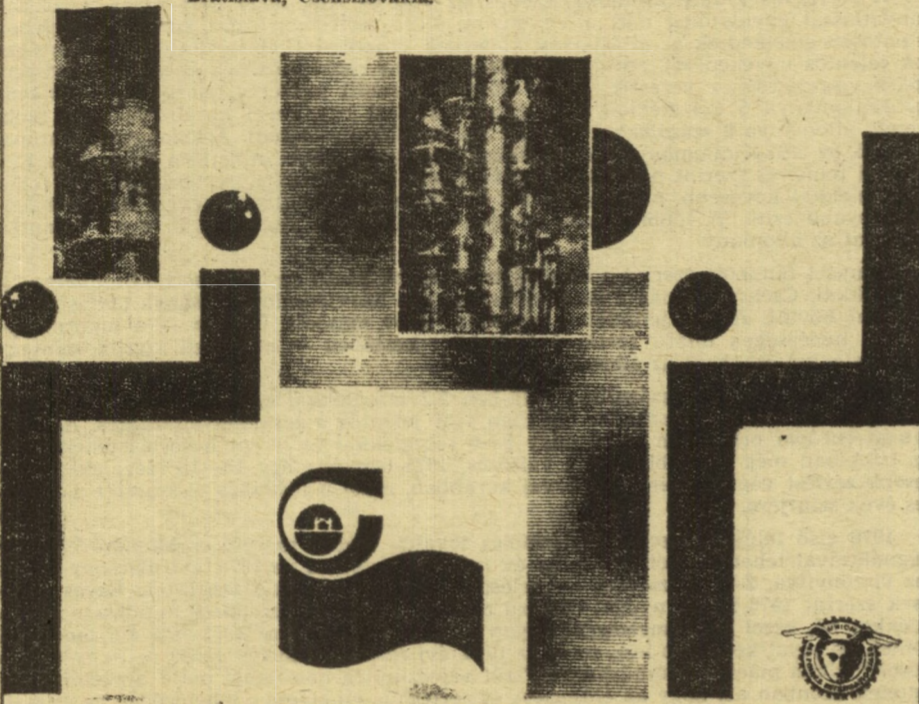
NEMZETKÖZI VEGYIPARI VÁSÁR

1976. június 26-tól július 2-ig, Bratislavában

Aranyjegyzék:

- szerves és szervetlen vegyianyagok és alapanyagok
- gyógyszeripari és biokémia
- vegyipar
- vegyipari berendezések és készülékek
- szabadalmok, licenck, know-how, szakirodalom

Kiállítások az Incheba '76 keretében:
 „Háztartáskémia a KGST-országokban”
 „Nacionálisizálás műanyagok alkalmazásával”
 A vásár idején, június 29-e és július 2-a között tartják az Aplichem '76 II. nemzetközi konferenciát.
 Intersport '76 - sporttörz, turizmushoz és utazáshoz szükséges cikkek nemzetközi kiállítása - 1976. szeptember - Kiállítás helye, Bratislava, Csehszlovákia.

Kérem, küldjenek információt a következőkről:
 - Incheba '76 Nemzetközi Vegyipari Vásár
 - Intersport '76 Nemzetközi Kiállítás
 - Az Incheba Reklamügynökség szolgáltatásai

Cím:
 Incheba Külturkereskedelmi Vállalat
 Drienová 24, Postafiók 197
 803 97 Bratislava, CSHK
 Telefon: 214 51, 210 44
 Telex: 9 2341

FOGYASZTÁSI ÁRUCIKKEK SZAKOSÍTOTT NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSA

1976. november 1-től 8-ig, Bulgáriában, Plovdivban

A plovdivi nemzetközi vásár bemutatja a könnyűipar legújabb termékeit:

- textilárúk, kötöttárúk, készruhák, rövidáru-cikkek
- cipők, táskák, bőrdíszműárúk
- díszműárúk, divatcikk, gombok
- illatszerek

A kiállítás szervezői biztosítják az eredményes munka és a kereskedelmi kapcsolatok megteremtésének feltételeit, valamint a kellemes időtöltést a szép Plovdivban.

Részletes felvilágosítást nyújtanak:

NEMZETKÖZI VÁSÁRIGAZGATÓSÁG, PLOVDIV

Bulvár Georgi Dimitrov 37.

Tel.: 5-31-46, Táviratcím: Panaira Plovdiv

Telex: 044 432 Partet BG

BOLGÁR IPARI ÉS KERESKEDELMİ KAMARA, SZÓFIA

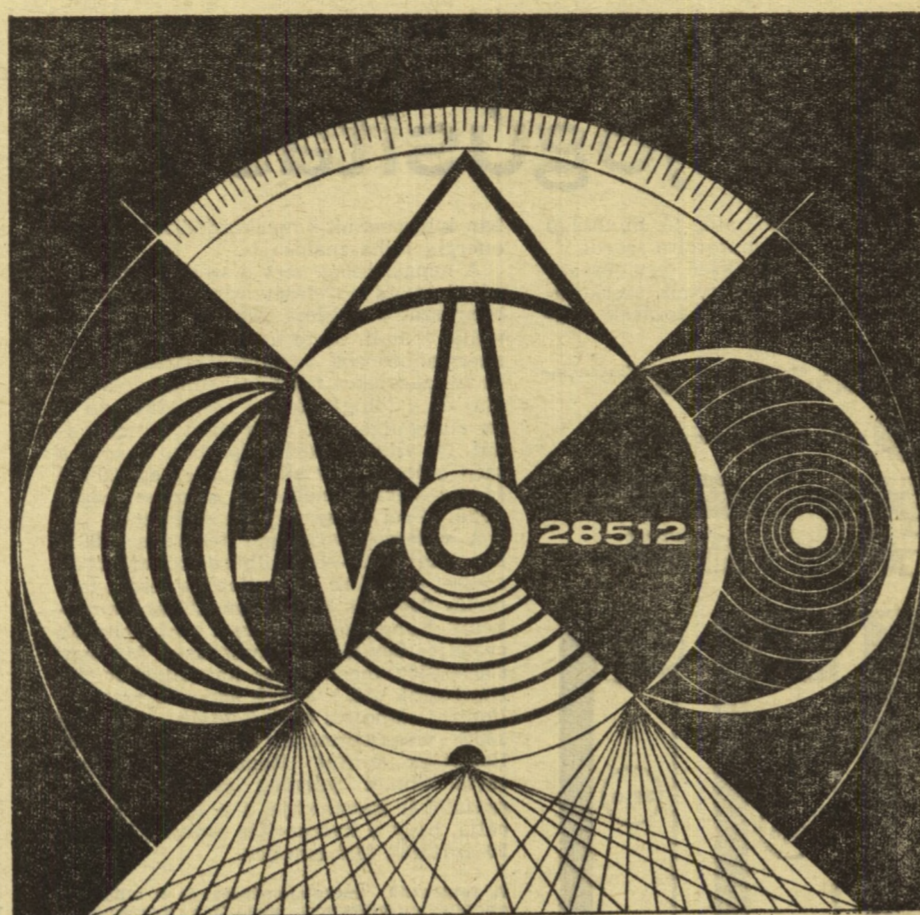
Bulvár Al. Sztambolijiski 11-a,

Tel.: 87-26-31. Táviratcím: Torgpalata Szófia

Telex: 22374

A BOLGÁR NÉPKÖZTÁRSASÁG

KÜLFÖLDI KERESKEDELMİ KIREDELTSÉGEI

SZOVJET MÉRŐMŰSZEREK SZAKOSÍTOTT KIÁLLÍTÁSA

A kiállításon a szovjet gyártmányú elektronikus és elektromos mérőműszerek 150 legújabb modelljét mutatják be:
 - feszültségmérők
 - műszerek megrögzött állandóáramú elemek és pályák paramétereinek mérésére
 - idő és frekvencia mérésre
 - spektrumjelzések alakjának megfigyelésére és mérésére
 - impulzusmérésre

Mérőgenerátorok, Szabványmérőek és ellenállásjelzők, Potenciometerek és hidak, Fényugár oszcillátorok, Laboratóriumi és hordozható műszerek, Mérőpultok és órák műszerek

A kiállítás szervezője a „Mashpriborintorg” Külkereskedelmi Egyesülés.

Megtkinthető: a Szovjet Tudomány és Kultúra Házában Budapest V., Semmelweis u. 1-3.

Nyitva: április 20-tól 26-ig (szombat kivételével), naponta 11-től 18 óráig, április 20-án 14 óráig.

MASHPRIBORINTORG

Korszerű gépek üzemeltetése korszerű anyagokkal!

METAMID

A színesfémek helyettesítésére alkalmas, poliamid-6 típusú, tömbpolimerizációs műanyag.

Fajsúlya: 1,15 kg/dm³. Szakítószilárdsága: 880 kp/cm². A kiváló kopás- és ütésálló anyag jó sülkő és korrózióálló tulajdonságaival is kitűnik.

METAMID

Rugalmas, gépelemek készítésére különösen jól használható. Fogaskerékek, csapágycsapógybetétek és egyéb siklófelületek hagyományos forgácsoló gépeken könnyen készíthetők metamiddal.

METAMID

A félgátrmányok rúd, tömb, persely és lap formában készülnek. Egyes méretek csökkentett áron is beszerezhetők a

METALLOGLOBUS

Fémipari és Termelőszköz Kereskedelmi Vállalat Műanyagforgalmi telephely Budapest XIII., Dózsa György út 57. Telefon: 208-420. Vevőszolgálat: 401-321.

GYÓGYSZEREXPORT - A SZABÁLYOZÓK TÜKRÉBEN*

Előjáróban, ismerkedésül néhány adat: több mint húszezer foglalkoztatott, 12 és fél milliárdnyi termelési érték. A Magyar Gyógyszeripari Egyesülés hat termelő vállalatot, egy készletező vállalatot, két kutatóintézetet, és a Herbária Gyógynövényforgalmi Vállalatot egyesíti. Az elmúlt öt év alatt az iparág tőkés exportja megkétszereződött, a termelési érték kerekén kétszeresére nőtt.

Sokféle módon, sokféle megközelítéssel lehet jellemelni egy-egy iparágat. Például az iménti módon, a legjellemzőbb adatok kiragadásával.

A gyógyszeriparról lévén azonban szó, valamennyi jellemző között az első helyre kívánkozik a kutatásigényesség, amely fontosságában a számszerű tényeket is megelőzi.

Legfontosabb: a kutatógárda

Ez az iparág nem tűnik ki a többi közül sem különlegesen nagy eszközigenységével, sem pedig munkaigényességével. A gyártás nagyságrendje, tömege sem kiugró, hiszen 1000 tonna a gyógyszeriparban már komoly mennyiség, míg például a műanyagiparban valahol a félmillió tonna körül kezdődik a gazdaságosan gyártható termékmennyiség.

A gyógyszeripart tehát — úgy tűnik — valóban mindenekelőtt az jellemzi, hogy riasztó gondolatokat ébreszt — materializált formában. Az iparág összes létszámának nem kevesebb, mint 12 százaléka kizárólag kutatással foglalkozik. Az Egyesülés vállalatán éves árbevételük 5 százalékát** rendszeresen kutatásra fordítják; a IV. ötéves terv időszakában 137 új készítményt kísérleteztek ki és hoztak forgalomba. A Chinoinald például 204, a Kóbányai Gyógyszerárnyagárnál 123 szabadalmzható találmány született az elmúlt öt év alatt.

Logikusan következik mindebből, hogy a gyógyszeripar helyzetének, perspektíváinak vizsgálata minden esetben hiányos marad az iparág kutatógárdájának helyzetének felmérése nélkül, hiszen ez a gárda sok tekintetben kulcspozíciót foglal el, így például az export fejlődése is igen szoros szálakkal kapcsolódik a kutatók tevékenységéhez.

Az új szabályozórendszer — a gyógyszeripari kutatók érdekeltsége szempontjából vizsgálva — ellentmondásos helyzetet teremtett. Az érvényes központi bértömegszabályozás keretében ugyanis várhatóan nem lesz arra mód, hogy az iparág jövedelmezőségének megfelelő magasabb személyi jövedelmek a kutatóknál is elérhetőek legyenek. Becslések szerint, míg a gyógyszeripari vállalatoknál várhatóan évi 6-8 és fél százalékos bérfelzárkózásra lesz mód, addig a kutatóintézeteknél ez maximálisan négy és fél százalék lesz. A módosított szabályozórendszer ugyanis a vállalati gazdálkodási rendszerint működő kutató (fejlesztési) intézeteket a központi bértömegszabályozási formába sorolta; míg a gyógyszeripari vállalatoknál a relatív bértömegszabályozás érvényesül.

Megváltozott a kutatóintézetek jövedelmezőségi rendszere is. Ennek fő indokaként azt említi az új jogszabályokat magyarázó kiadvány, hogy az intézetek a múltban az árbevétel mindenáron való növelésével törekedtek a nyereség maximálisára; ezért ezt progresszív általános nyereségadóval kívánják visszafogni.

Az új szabályozás lényege a következő: Ha a nyereség aránya az árbevételben

* A cikk Horváth Gyulával, a Gyógyszeripari Egyesülés elnökhelyettesével és dr. Hegedűs Miklós közgazdasági főosztályvezetővel folytatott beszélgetés alapján készült.

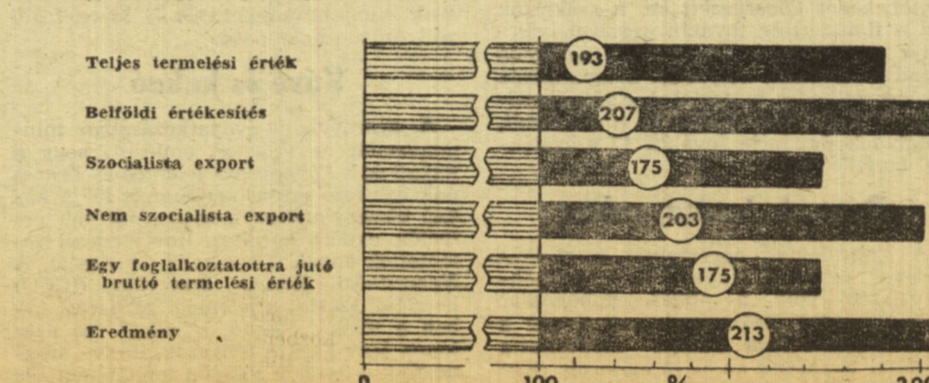
** Ez az 5 százalék nem hasonlítható össze a nyugati-európai, vagy amerikai gyógyszeripari vállalatok 10-15 százalékos kutatási kiadásával; számottevően eltér ugyanis a kutatási ráfordítások szerkezete.

meghaladja a 18 százalékot, akkor a nyereség 80 százalékát kell belizetni. Ha pedig a részesedési alapa helyzetét nyereség a bérköltség 10 százaléknál nagyobb, akkor az ide helyezett összeg 80 százalékát viszi el az adó.

Úgy tűnik, az új szabályozásban helyesíthető a jövedelmezőségi szabályozás új rendje, mert ez valóban méréselhető az intézetek árbevétel-növelési törekvéseit. Meggondolandó azonban, helyes-e egy ennyire homogen és valóban egységet alkotó iparágban eltérően szabályozni a vállalatok, illetve a kutatóintézetek befejezését. Felvethető ebben az összefüggésben, hogy az egy trószton belül működő intézetek pénzgazdálkodási, jövedelmezőségi és anyagi érdekeltségi rendszere azonos annak a vállalatnak (trósztnak) a feltételeivel, amelynek keretében működnek. Vajon nem lenne célszerű a két gyógyszeripari kutatóintézet — a Gyógynövénykutató Intézet és a Gyógyszer Kutató Intézet — bérszabályozását is közelíteni az iparág vállalataival érvényes formához?

Ennek megfontolását indokolja az is,

A Magyar Gyógyszeripari Egyesülés fontosabb mutatóinak alakulása, százalékban (1970-1975)

hogy az 'utóbbi években számottevő fordulat következett be a magyar gyógyszerkutatásban. Régebben ez a kutatás első sorban a már ismert, feltalált készítmények szabadalmi képek új eljárásal való reprodukcióját állította a középpontba, ami gyors és jól jövedelmező tevékenység volt. Mivel azonban a nemzetközi piacokon sokkal eredményesebben lehet értékesíteni az eredeti készítményeket, már most is, de a jövőben is az ilyen irányú kutatási tevékenységeket kell első sorban szorgalmazni. Ezek azonban nyilvánvalóan sokkal lassabban beérik eredményekkel járnak együtt, és így rövid távon kevéssé gyümölcsözőek.

Helyünk a világban

Félt tehát, hogy e két hatás — a szabályozórendszer, valamint a kutatási irányok megváltozása — olyannyira felerősít egymást, hogy számottevően mérsékelje a gyógyszeripari kutatók személyi jövedelmét és így érdekeltségét is. Ezt cél-szerű fokozottan figyelemmel kísérni, hiszen a kutatási eredmények számának csökkenése, vagy színvonaluk mérséklődése nagyon közvetlen hatást gyakorol az iparág exporteredményeire is.

Ez az eredmények értékes, több generációs szellemi vagyon és gyártási kultúra talaján jöttek létre.

A magyar gyógyszeripari termelő- és kutatóbázis 60-70 éve Európa legjelentősebbjei között tartják számon. Termelési érték szempontjából a világ gyógyszer-

termelő országainak sorában a 13-14. helyet Magyarország foglalja el, a gyógyszerexportáló országok rangsorában pedig a 7-8. hely illeti meg a magyar gyógyszeripart. Az egy főre jutó exportot tekintve Svájc után a világ második gyógyszerexportőre Magyarország. 1975-ben 70 millió dollár és 140 millió rubel körül alakult a gyógyszeripari export értéke. Az iparág árbevételének csaknem háromnegyedrészé származott az exportból 1975-ben.

Az iparág vállalatai egyébként az utóbbi néhány évben érezhetően követik azt a 10-15 évre érvényesülő nemzetközi tendenciát, hogy a gyógyszeripari vállalatok a világon mindenütt letérnek a tiszta gyógyszeripari profilról. Növényvédőszer, kozmetikumok, környezetvédelmi vegyszerek fénylik mindenütt a módosuló termékszerkezetet. Az ütemtartás és nemzetközi irányzatok már 1975-ben kifutottak. Az ágazat tőkés exportjában elért eredményeket ugyanis kedvezően befolyásolja a növényvédőszer-export növekedése, amely meghaladta az átlagos forgalomemelkedést. Jól ellensúlyozta ez az egyébként nehezebbé váló, szigorúbb üzleti feltételeket, a kereslet átmeneti visszaesését.

A reális képhez természetesen hozzátartozik annak megteremtése is, hogy ebben az iparágban nem következett be olyan súlyos visszaesés a tőkés piacon

A IV. ötéves terv vállalatokénti értékeléséből egyértelműen az állapítható meg, hogy ebben a középtávú tervidőszakban az Egyesülés vállalatai — az 1968-70-es években elindult tendenciáknak megfelelően — mind a gazdálkodás hatékonysága, mind pedig az erőforrások tekintetében indokolatlanul nagymértékben differenciálódtak.

Ez lényegében azt igényli, hogy bizonyos feladatok, így elsősorban a beruházás, a műszaki fejlesztés és az export területén szorosabb együttműködést kell létrehozni a vállalatok között. Természetesen ez nem a vállalatok önállóságának csökkentésével kell megoldani; hiszen az egyesülési forma igen jól bevált. De összehangolt, egységes iparági fejlesztési politikára feltétlenül szükség van. A szervezeti forma változatlanul hagyása mellett az illetékes hatóságok a Gyógyszeripari Egyesülés szintjéhez megállapított szabályozókban részben megteremtették a lehetőségeket arra, hogy a tőkés exportban, pontosabban a tőkés export növelését szolgáló fejlesztési források felhasználásában és az új beruházásokban az iparági jelentőségű célok kerüljenek előtérbe.

Ezt oly módon remélik elérni, hogy a Gyógyszeripari Egyesülés termelői távgállalatai által fizetett fix összegű termelési adóbeli 1976. január 1-től vissza lehet tartani és közvetlenül a fejlesztési alapha lehet helyezni a nem rubel elszámolású export árbevétel előre meghatározott százalékát. Ezt az összeget az iparág közös feladatainak megoldását, a tőkés export fokozását szolgáló fejlesztésekre lehet fordítani.

Korántsem állítható bizonyossággal, hogy az iparági szemlélet általában nagyobb sikereket ér. A gyógyszeripari vállalatok esetében azonban — lévén igen nagy a külföldi értékesítés súlya — valószínűnek tűnik, hogy a koordináltabb fejlesztés, a szorosabb együttműködés sok új tartalmat bír fel. Megoldható lenne például a készletek közös alapból történő finanszírozása. Ez minden bizonnyal számottevő forrásokkal szabadítana fel, s egyúttal nagyobb manőverességet rugalmasságot is biztosítana a vállalatoknak.

Ez tehát olyan eleme az új szabályozóknak, amely feltétlenül csak időközönként.

Ipar és külkereskedelem

Fokozni és fejleszteni kell viszont az iparvállalatok és a külkereskedelmi vállalatok érdekeltségi rendszerének összehangolását. Míg az ipar a hatékonyság mutatók javításában érdekelt, a külkereskedelem az új szabályozók közepeit is alapvetően volumenérdekeltségű. Valóban, ha jól megvizsgáljuk, a külkereskedők számára ugyanúgy kifutottak a dupla mennyiségű fele akkora egységárral adni, ha ez számukra ugyanakkora mennyiségű árbevétel (devizabevételt) ad. A külkereskedelmi ágazatban ugyanis mind a vállalati jövedelmezőségi, mind pedig az érdekeltségi alapok mindenekelőtt az árbevétel függvényében alakulnak.

A külkereskedelmi vállalatok felelős beosztású vezetőinek személyi érdekeltségi rendszere is elsősorban a bruttó árrészhez kapcsolódik. Ez nem ritkán oda vezet, hogy a külkereskedők — ha a külföldi ármunka javítása nehezékné bizonyul — az iparvállalatokat úgynevezett „rugalmasabb” árpólitikára ösztönzik. Az is meggondolandó, hogy maga az állami visszatérítési rendszer is devizabevételt nagyságához fűződik.

Célstzerű lenne, ha az állami visszatérítési megállapításoknál mind sürűbben alkalmaznák azokat a külön feltételeket, amelyekről egyébként maga az új szabályozórendszer is említi és tesz, nevezetesen: „feltételként szabható, hogy a vállalat legyen jövedelmezőbb exportját és ebben évről-évre csökkenő támogatást kap”. Ennek előírása azért is fontos lenne, mert — mint ismeretes — a visszatérítési árbevétel jellegű és így számottevő hatást gyakorol a vállalati érdekeltségi alapok képződésére is.

A gyógyszeripar esetében ezeket az ellentmondásokat tompítja ugyan az a jól bevált, sikeresen mondható nyereségmegosztásos közös érdekeltségi rendszer, amelyet az Egyesülés vállalatai a Medimpexszel közösen alakítottak ki. Az említett feszültségek azonban bizonyos mértékig még e társasági szerződés keretében is érvényre jutnak. Mindezt feltétlenül mérlegelni kell. Egy nemzetközi színvonalú iparág sok lehetőséggel rendelkező exportjáról van szó.

Az export növelésének az eddigig is fokozottabban előfeltételvé válik, hogy az ipar és a külkereskedelmi vállalatok együttműködése valóban tartalmazza mélyüljön tovább; legyen egyértelműbb a közös érdekeltség, s ennek alapján alakuljanak ki közös üzlet- és piaci politikai koncepciók is, amelyeknek döntő szerepe lehet a jövőben az iparág fejlesztési tevékenységében is.

Forgács Katalin

Svájc keletre tekint

Amikor közvetlenül a második világ-háború után az első Svájcba érkező azzal kereskedelmi küldetésnek az akkori európai szegénységben különösen kiemelkedő gazdaságot, hogy az annak az eredménye, hogy nagyon rég viselték a háborút, a magyar küldöttség vezetője annak válaszolt, hogy legalább annyira annak is tulajdonítható ez, hogy mások ugyanakkor hadat viseltek...

Jellemző még a vájci export-import ügyleteken kívül nagyarányú tranzitüzemeket lebonyolító világkereskedelmi cégek működése is, amelyek közül a 15 legnagyobb cég 5-6 milliárd frank forgalmat bonyolít le, s amelyek a harmadik országok piacain való együttműködés szempontjából érdemelnek figyelmet.

Termelés, foglalkoztatottság

A svájci gazdaság tehát igen sok szálon kapcsolódik a világgazdasághoz, és érthető, hogy 1975-ben mind az ipari termelés, mind a kivitel jelentősen visszaesett. A svájci ipar termelése 16,1 százalékkal csökkent, ami a többi fejlett tőkes országhoz viszonyítva is az egyik legnagyobb visszaesés.

Tekintettel arra, hogy jelentősen sikerült csökkenteni a külföldi vendégmunkások számát, a munkanélküliség száma a termelés visszaeséséhez képest rendkívül csekély, és Svájc a munkanélküliek egyszázalékos részarányával a nemzetközi „ranglista” utolsó helyén állt.

Ugyancsak viszonylag kedvezőek az áremelkedésekre vonatkozó adatok. Az előző esztendőhöz képest az áremelkedés 1973 végén még 11,9 százalékos lett ki, majd 1974 végén 7,6 százalékos, 1975 végén pedig már csupán 3,4 százalékos volt, ami a legalacsonyabb áremelkedési ütem a világ összes fejlett tőkes országa közül.

A viszonylag csekély áremelkedés hozzájárult ahhoz, hogy 1975 végén 10,4 milliárd dolláros nemzetközi valutaturalema már az angliai kérszeresét tette ki. A svájci frank túlértékelése a nemzetközi valutapiacokon azonban nem csupán a behozatal cserearányát javította, de ugyanakkor megdrágította a svájci árut a külföldön. A svájci frank iránt ugyanis labilis időszezonban mindig növekszik a kereslet a nemzetközi valutapiacokon és ezáltal növekszik az árfolyama. Ez a kereslet még a márka iránt is felülmúlta, mert a nagy kereslettel csupán kisebb kínálat áll szemben, mivel kis ország valutájáról van szó.

Ez és a kereslet általános csökkenése a recesszió közepete okozta, hogy Svájc külkereskedelmi forgalma 1958 óta először csökkent.

Az összefoglalom belül a kivétel csupán 5,4 százalékkal, a behozatal 20 százalékkal csökkent. Svájc kereskedelmi mérlege ennek ellenére 838 millió frank hiánnyal zárult 1975-ben, de ez a fizetési mérleg szempontjából úgyszólván közömbös. Svájc úgynevezett láthatatlan exportja (tehát az a devizabevétel, amely nem származik áruexportból) ugyanis kerekén 10 milliárd frankot tett ki 1975-ben. Ennek csupán egy negyede származik idegenforgalomból, a többi kamat, osztalék és egyéb tőkeből eredő jövedelem, tehát a külföldi érdekeltséggel rendelkező 300 svájci cég, valamint a bankok nyeresége.

Külgazdaság és növekedés

Míg a kivétel visszaesése nem érintette a fizetési mérleget, annál inkább sújtotta viszont az exportorientált svájci ipart, amelynek struktúrájában mindeközül a legjelentősebb bizonyos módosulások is bekövetkeztek. A visszaesés ugyanis díjazás nélkül érintette az egyes ágazatokat és viszonylatokat. Míg az öszkivitel 1975-ben 5,4 százalékkal csökkent, addig a visszaesés a Közös Piac viszonylatában 6,9 százalékos és az EFTA viszonylatában 13,3 százalékos ért el. Ugyanakkor a KGST tagállamokban 8,2 százalékkal nőtt az export, míg a növekedés az OPEC-országok viszonylatában elérte a 38,4 százalékot.

Ezzel magyarázható, hogy a svájci ipari körök érdeklődése mind a keletnyugati kereskedelem mind az olaját vezető fejlődő országok és ezáltal a harmadik országok piacain történő együttműködés iránt is figyelemreméltó módon megnövekedett.

A gépipar — amelyben a kivétel részaránya a termelésben 80 százalékos — az exportját, amelynek értéke 11,2 milliárd frankot ért el. Ezen belül azonban jelentős viszonylati eltolódás következett be a KGST-tagállamok és az OPEC-országok javára. Ezekben a viszonylatokban a növekedés 17,2, illetve 62,0 százalékos lett ki és ezen belül szerszámegépeknek 22,0, illetve 77,5 százalékos. A szerszámegépipar kivételében a szocialista államok részaránya egyébként 25,4 százalék volt 1975-ben. Míg az elektro-mos gépek öszkivitele 9,1 százalékkal nőtt, KGST-viszonylatban 29,5 százalékos és OPEC-viszonylatban 90,6 százalékos lett ki a növekedés.

Különösen sok problémát okoz Svájcban az óraiipar, ahol az export részaránya a termelésben 95 százalékos. Az óraiipar export 1975-ben 15,2 százalékkal csökkent, ami azzal magyarázható, hogy a digitális órák térhódítása szűkítette a piacot, bár státuszszimbólum jellegük miatt ez az exkluzív svájci óramárkákat kevésbé érinti.

Különösen kedvezőtlen a svájci vegyipari export helyzete. Itt az öszkivitel 1975-ben 10,4 százalékkal csökkent, ezen belül a Közös Piac országaiba 13,4 százalékos lett ki a csökkenés, amely KGST-viszonylatban is 10,1 százalékos és csupán OPEC-viszonylatban volt tapasztalható 15,0 százalékos növekedés. A festékipar kivétel esett vissza legnagyobb mértékben — 30,7 százalékkal —, ami elsősorban a textil- és az autópár értékesítési nehézségeivel magyarázható. Ugyanakkor a növényvédők szerek exportja 11,2 százalékkal nőtt.

A svájci Konjunktúratudató Bizottság 1976 márciusi prognóza szerint a belső kereslet mind beruházási javak, mind fogyasztási cikkek iránt továbbra is alacsony marad. Az ipari kapacitás kihasználása csupán 75 százalékos, s így kapacitásbővítő beruházásokra aligha kerül sor. Ugyanakkor a nyersanyagok és félkésztermékek behozatalának visszaesése nagyjában megfelel a termelés csökkenésének, ami arra mutat, hogy megszűnt a készletek „felélése”. Míg a gépipar export a tavalyi eredményt előreláthatólag nem éri el, és továbbra is kedvezőtlen az óraiipar helyzete, addig a textil- és ruházati ipar a jelek szerint már túl van a mélyponton.

Mindezek alapján továbbra is számítani lehet a svájci iparnak a keletnyugati kereskedelem iránti növekvő érdeklődésére.

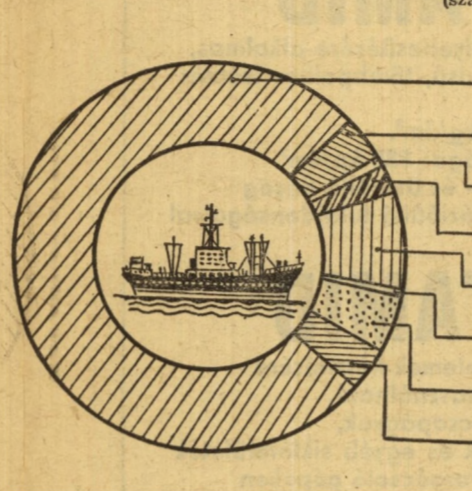
Dr. Bíró Gerd

KGST-INTEGRÁCIÓ

Együttműködés a tengereken

A KGST-országok gyors ütemű népgazdasági fejlődése maga után vonja a külkereskedelmi kapcsolatok folyamatos bővülését. Ma már az árucser-forgalom jelentős része tengeri útonalokan bonyolódik le, amelyet elsősorban a KGST-tagállamok tengerhajózásiának dinamikus fejlődése tett lehetővé. Az integráció keleten belül mód nyílt arra is, hogy a tengerparttal nem rendelkező szocialista országok — hazánk és Csehszlovákia — is mindinkább bekapcsolódjanak a tengeri kereskedelembé.

A KGST-országok kereskedelmi hajóparkjának megoszlása 1974-ben a BRT-adatok alapján (százalék)

Növekedés és korszerűség

Az elmúlt tizenöt évben a KGST-országok teherszállító tengeri hajóparkjának befogadóképessége több mint négyszeresére növekedett, s így jól gyorsabban fejlődött mint a világ kereskedelmi flottája. A szállítóképesség 1974-ben már megközelítette a 24 millió bruttóregiszertonnát (BRT) az ENSZ adatai szerint, Mintegy 2400 teherszállító- és tankhajó áll a KGST-országok kereskedelmi flottáján, s az összes kapacitás mintegy háromnegyedét a Szovjetunió adja. Figyelemre méltó, hogy a hajóparkból 6 millió BRT tankhajó, s ez az évtized végére 9 millió BRT-re növekszik majd.

A szocialista országok kereskedelmi flottája a világ egyik legkorszerűbb hajóparkja. A hajók 28 százaléka az utóbbi öt év folyamán építettek, 39 százalékat hat-tíz évvel ezelőtt, s csak 5 százalékra tehető a húsz évnél idősebb hajók aránya.

A szovjet polgári tengerhajózási gyors ütemű fejlődését jól jellemzi, hogy a Szovjetunió néhány év alatt a világ hatodik legnagyobb kereskedelmi hajóparkkal rendelkező országa lett. Az or-

A kereskedelmi flotta azonban nemcsak mennyiségi, hanem jelentős minőségi fejlődés is kereszttel. A nagyobb hajók többségét elektronikus számítógépekkel szerelték fel, s a magasztos automatizálás következtében a gépek kezeléséhez egyre kevesebb emberre van szükség. Mind több speciális rendeltetésű hajó épült a szovjet dokkokban ércek, kőolaj, járművek és ömlesztett áruk szállítására. Nemrégiben állították forgalomba az első 150 ezer BRT-s kőolajszállító tankhajót, s tervezik az ennél kétszer nagyobb tankeverek építését is. Gyaprodik az úgynevezett konténerhajók száma is, amelyek — nagyságuktól függően — egyenként 200—700 konténerrel szállítanak.

Lengyel tengerhajózási ugyancsak igen dinamikus fejlődik. A kereskedelmi flotta 180 hajóból áll, több mint 3 millió BRT befogadóképességgel, melyet a jelenlegi területek végéig csaknem kétszeresére növelnek. A KGST-n belüli hajógyártási szakosítás keretén belül Lengyelország 20 és 60 ezer tonnás teherszállítókat épít és exportál. (Érdemes megemlíteni, hogy Lengyelország a világ hetedik legnagyobb hajóexportőre.) Az elkövetkező években azonban a lengyel hajóépítő ipar — akárcsak a román és a bolgár — megkezdi a nagy befogadóképességű tankhajók gyártását.

A világ „tengeri országait” kétszáz NDK-beli teherszállító szállító, mintegy 1,8 millió BRT kapacitással. Bulgária és Románia tengeri kereskedelme ma még szerényebb eredményeket mutathat fel mint az előző három országé, de a fejlesztések dinamikus felzárkózást ígérnek. ENSZ-a adatok szerint a bolgár hajógyártás üteme mutatja a leggyorsabb fejlődést a világban. A román kereskedelmi flotta öt év alatt négyszeresére növelte befogadóképességét, s több mint egymillió BRT kapacitással rendelkezik. A fejlesztés ütemét jól jellemzi, hogy idén is 19 hajót építenek mintegy 300 ezer BRT befogadóképességgel.

Kuba korszerű kereskedelmi hajóparkja 70 hajóból áll félmillió tonna újrtartalommal. A tervek szerint 1980-ra a szállítóképesség kétszeresére emelkedik. Magyarország és Csehszlovákia is rendelkezik tengerjáró hajókkal, ezek össz-befogadóképessége azonban elenyésző a többieké képest. (Önkéntelenül felvetődik a kérdés, vajon nem lenne-e gazdaságosabb a tengerparttal nem rendelkező KGST-országok, így például Magyarország számára, ha hajóikkal betárolnának a „tengeri” szocialista államok hajótársaságai?)

A kikötők fejlesztése

A KGST-országok tengeri áruszállításának ugrásszerű fejlődésével a kikötőknek is lépést kell tartaniuk. Az elmúlt években sorra épültek új „tengeri kapuk”, illetve számos rekonstrukció kezdődött meg. Lengyelországban és Nahodkában konténer-, Vlagyivtoszkban pedig fakikötőt építettek. Gdyniában konténerterminalt épült, ahol 1980-ban 150 ezer, 1990-ban pedig már 300 ezer konténer átrakására nyílik majd lehetőség. Megkezdődött az új

gdanski kikötő építése is a Westerplatte folytatásaként. A 100 ezer tonnás hajók fogadására is alkalmas új kikötőrendszer rakodóképessége 1985-ben 32 millió tonna lesz. (Tavaly Gdansk, Gdynia és Szczecin összesen 54 millió tonna áru „kezelt”.)

Szocialista országok tengerhajózási fejlődésének megismerésére és a nemzetközi együttműködés erősítésére. A nemzetközi együttműködés erősítésére és a nemzetközi együttműködés erősítésére.

Gazdaságpolitikai szempontból tehát rendkívül súlyos helyzet állt elő. Különösen a hatvanas évek második felétől a jelenlegi kormány hivatalbaválásaig a Csel-kabinet elődje egy olyan különleges és erőltetett iparosítási politikát folytatott, amelyet a Financial Times egyik szakértője „fejtetőre állított piramisnak” nevezett. Ennek a politikának a lényege az volt, hogy megfelelő nyersanyagtermelési és gépipari bázis nélkül olyan ipari konjunktúrákat gerjesztettek, amelyk elsősorban a tartós fogyasztási cikkek gyártásának (autók, hűtőszekrények stb.) rohamos növelésén alapult. Ezt a konjunktúrát a katonai diktatúra körülményei között kikényszerített bértörp — tehát az olcsó munkaerő — másrészt ezzel összefüggésben a kedvező pénzügyi feltételek miatt az országba áramló külföldi tőke táplálta.

Ez a konjunktúrális politika nagyjából tartható volt mindaddig, amíg a tőkés világban az olaj rendkívül drágulása után ki nem bontakozott egy általános recesszió. A konjunktúra Braziliában az olajfogyasztás növekedésével is járt, s a nagybörzst meg feltárlatlan olajforrások nem mentesítették az országot az importtól, s 1973 és 1974 között a brazil olajimport száma 0,8 milliárd dollárral kellett kiegészítenie, 1 milliárd dollár pedig vas- és acél behozatára.

Voltaképpen a kormány már 1974-től kezdve megkísérelte, hogy a belső nyersanyagtermelés és a beruházási javakat gyártó iparág támogatásával korrálga a fentebb zárt aránytalanságokat. Ugyanakkor a kormány szüntelenül deklarálta szolidaritását az 1964-ben létrehozott előző katonai risszimmel és kinyilatkoztatta, hogy gazdaságpolitikájában a korábbi gazdaságpolitika szerves folytatását jelenti. Ez ahhoz vezetett, hogy a gazdasági nehézségeket csakis az energiatárolás visszahátasaként és a tőkés konjunktúra ingadozásainak következményeiként fogták fel, tehát — legalábbis a hivatalos nyilatkozatokban — külső tényezőknek tulajdonították, anélkül, hogy a sok szempontból megmagyarázható és egyelőre növekedést hozzon, növelje a hitelkamatlábát és más eszközökkel is nehezítse a hitel felvételi lehetőségeket. A pénzügyminisztérium nyomására (a munkügyi és tervezési minisztérium tiltakozása ellenére) előre meg határozott időre elhalasztották a legalacsonyabb bérkategóriákban dolgozó kilenc millió munkásnak ígért bértörlést kifizetését. (Ugyanakkor az állami bürokrácia és a vállalatirányítási közpész és felső szintjén csaknem 300 százalékkal terjedő fizetésemeléseket hajtottak végre.)

A szigorított intézkedések a második hullámnak az volt az alapvető célja, hogy a brazil gazdaság több mint egyharmadát ellenőrző állami vállalatok importkeretét 15 százalékkal csökkentse 1976 folyamán. Ugyanakkor az export-öszönző intézkedéseknek is hozzá kellett volna járulniuk ahhoz, hogy 1976-ban a fizetési mérleg veszélyes deficitét már jelenlegben a kereskedelmi mérleg hiányára csökkentse. A nemzetközi fizetési mérleg deficitét már jelenlegben a kereskedelmi mérleg hiányára csökkentse. A nemzetközi fizetési mérleg deficitét már jelenlegben a kereskedelmi mérleg hiányára csökkentse.

A választ távolabbi célok is problematikusnak tűnnek. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a következő öt évben az 1976 első negyedének végére 23 milliárd dollárt kitevő külföldi hitel 68 százaléka esedékessé válik, tehát évenként átlagosan 3 milliárd dollárt kell törlesztenie a brazil gazdaságnak. Ehhez járul még, hogy éppen a saját alapanyaggyártó és gépipártó bázis megteremtése a gépiparot növekedéséhez vezet, és tovább terheli a kereskedelmi mérleget. Harmadszor: a tapasztalatok szerint a lakarkésszági intézkedések ellenére sem lehet 3 milliárd dollár alá szorítani az olajbehozatalt. Ennek következtében ma már a szakértők egybehangzó véleménye szerint 1976-ban és 1977-ben egyaránt a jelenlegi, vagy annál magasabb (2,6—2,8 milliárd dollár) mérleghiánnyal kell számolni.

Figyelemreméltó egyébként, hogy néhány igen fontos esetben a termeléskorlátozó, illetve autarkiai intézkedések éppen ellenkező hatást értek el. Így például az állami Petrobras olajmonopólium felhatalmazták, hogy szolgáltatási szerződéseket kössön külföldi magáncégekkel. Ezt az indokolta, hogy a Petrobrasnak sem technológiai bázisa, sem pénzügyi eszközei nincsenek ahhoz, hogy a hatalmas ország valamennyi olaját igérő területen feltárolt munkát folytasson. Márpedig — szót a hivatalos indokolás — ez szükséges az olaj-autarkia eléréséhez. Ennek a kényszerű magartartásnak a közvetlen eredménye azonban az volt, hogy a szolgáltatási és kutatási szerződéseken keresztül a külföldi, elsősorban amerikai olajtőke a korábbinál erőteljesebben betörtéhet az országba.

Összefoglalva: a választási évben Braziliát a népességszaporulatnak megfelelő, vagy annál csak a nagyobb gazdasági növekedés, a 40-50 százalékos infláció, a fizetési és külkereskedelmi mérleg rekord-deficitje és a befektetési forrás hiánya jellemzi.

G.-L.

PERISZKÓP

A brazil „csoda” vége?

A Csel tábornok által vezetett brazil kormány harmadik esztendőjének kezdetén — amely egyben választási esztendő is — Latin-Amerika legnagyobb és a gazdasági fejlődés lehetőségei szempontjából legzavarosabb országa súlyon konjunktúrális és inflációs válságba került. Az államot elmúlt héten megkezdett európai tárgyalásainak középpontjában is gazdasági kérdések állnak, de a kizárólagos helyzetet a hiányok segítségével sem lehet a bajokat rövid idő alatt orvosolni.

Már 1975 első kilenc hónapjában az ország külkereskedelmi deficitje meghaladta a 2,3 milliárd dollárt, amely az év végére 3 milliárd fölé emelkedett. Ehhez járultak a külföldi hitelek 1,5 milliárdot kivétül kamattérhei, a 2,4 milliárdos amortizációs kötelezettség, valamint az 1,5 milliárdos fizetési mérleghiány keletkezett. A brazil pénzügyminisztérium kimutatása szerint 1975-ben 1,7 milliárd dollárnyi investíció és 4,5 milliárd dolláros külföldi hitel jelentkezett a másik oldalon, tehát összesen 6,2 milliárd dollár. A 2 milliárdos deficitet oly módon a devizatartalékokból több mint húszmilliárd dollárral növelték. Összehasonlításképpen: az ezt jelelt, hogy az utolsó két évben a devizatartalék több mint felével csökkent, mielőtt a külföldi adósságok csaknem kétszeresére emelkedtek. Mint a számbokból látható, a brazil devizatartalék éppen hogy elégséges lehetett a fizetési mérleg deficit fedezésére.

Gazdaságpolitikai szempontból tehát rendkívül súlyos helyzet állt elő. Különösen a hatvanas évek második felétől a jelenlegi kormány hivatalbaválásaig a Csel-kabinet elődje egy olyan különleges és erőltetett iparosítási politikát folytatott, amelyet a Financial Times egyik szakértője „fejtetőre állított piramisnak” nevezett. Ennek a politikának a lényege az volt, hogy megfelelő nyersanyagtermelési és gépipari bázis nélkül olyan ipari konjunktúrákat gerjesztettek, amelyk elsősorban a tartós fogyasztási cikkek gyártásának (autók, hűtőszekrények stb.) rohamos növelésén alapult. Ezt a konjunktúrát a katonai diktatúra körülményei között kikényszerített bértörp — tehát az olcsó munkaerő — másrészt ezzel összefüggésben a kedvező pénzügyi feltételek miatt az országba áramló külföldi tőke táplálta.

Ez a konjunktúrális politika nagyjából tartható volt mindaddig, amíg a tőkés világban az olaj rendkívül drágulása után ki nem bontakozott egy általános recesszió. A konjunktúra Braziliában az olajfogyasztás növekedésével is járt, s a nagybörzst meg feltárlatlan olajforrások nem mentesítették az országot az importtól, s 1973 és 1974 között a brazil olajimport száma 0,8 milliárd dollárral kellett kiegészítenie, 1 milliárd dollár pedig vas- és acél behozatára.

Voltaképpen a kormány már 1974-től kezdve megkísérelte, hogy a belső nyersanyagtermelés és a beruházási javakat gyártó iparág támogatásával korrálga a fentebb zárt aránytalanságokat. Ugyanakkor a kormány szüntelenül deklarálta szolidaritását az 1964-ben létrehozott előző katonai risszimmel és kinyilatkoztatta, hogy gazdaságpolitikájában a korábbi gazdaságpolitika szerves folytatását jelenti. Ez ahhoz vezetett, hogy a gazdasági nehézségeket csakis az energiatárolás visszahátasaként és a tőkés konjunktúra ingadozásainak következményeiként fogták fel, tehát — legalábbis a hivatalos nyilatkozatokban — külső tényezőknek tulajdonították, anélkül, hogy a sok szempontból megmagyarázható és egyelőre növekedést hozzon, növelje a hitelkamatlábát és más eszközökkel is nehezítse a hitel felvételi lehetőségeket. A pénzügyminisztérium nyomására (a munkügyi és tervezési minisztérium tiltakozása ellenére) előre meg határozott időre elhalasztották a legalacsonyabb bérkategóriákban dolgozó kilenc millió munkásnak ígért bértörlést kifizetését. (Ugyanakkor az állami bürokrácia és a vállalatirányítási közpész és felső szintjén csaknem 300 százalékkal terjedő fizetésemeléseket hajtottak végre.)

A szigorított intézkedések a második hullámnak az volt az alapvető célja, hogy a brazil gazdaság több mint egyharmadát ellenőrző állami vállalatok importkeretét 15 százalékkal csökkentse 1976 folyamán. Ugyanakkor az export-öszönző intézkedéseknek is hozzá kellett volna járulniuk ahhoz, hogy 1976-ban a fizetési mérleg veszélyes deficitét már jelenlegben a kereskedelmi mérleg hiányára csökkentse. A nemzetközi fizetési mérleg deficitét már jelenlegben a kereskedelmi mérleg hiányára csökkentse.

A választ távolabbi célok is problematikusnak tűnnek. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a következő öt évben az 1976 első negyedének végére 23 milliárd dollárt kitevő külföldi hitel 68 százaléka esedékessé válik, tehát évenként átlagosan 3 milliárd dollárt kell törlesztenie a brazil gazdaságnak. Ehhez járul még, hogy éppen a saját alapanyaggyártó és gépipártó bázis megteremtése a gépiparot növekedéséhez vezet, és tovább terheli a kereskedelmi mérleget. Harmadszor: a tapasztalatok szerint a lakarkésszági intézkedések ellenére sem lehet 3 milliárd dollár alá szorítani az olajbehozatalt. Ennek következtében ma már a szakértők egybehangzó véleménye szerint 1976-ban és 1977-ben egyaránt a jelenlegi, vagy annál magasabb (2,6—2,8 milliárd dollár) mérleghiánnyal kell számolni.

Összefoglalva: a választási évben Braziliát a népességszaporulatnak megfelelő, vagy annál csak a nagyobb gazdasági növekedés, a 40-50 százalékos infláció, a fizetési és külkereskedelmi mérleg rekord-deficitje és a befektetési forrás hiánya jellemzi.

I.-E.

INCHEBA '76

NEMZETKÖZI VEGYIPARI VÁSÁR

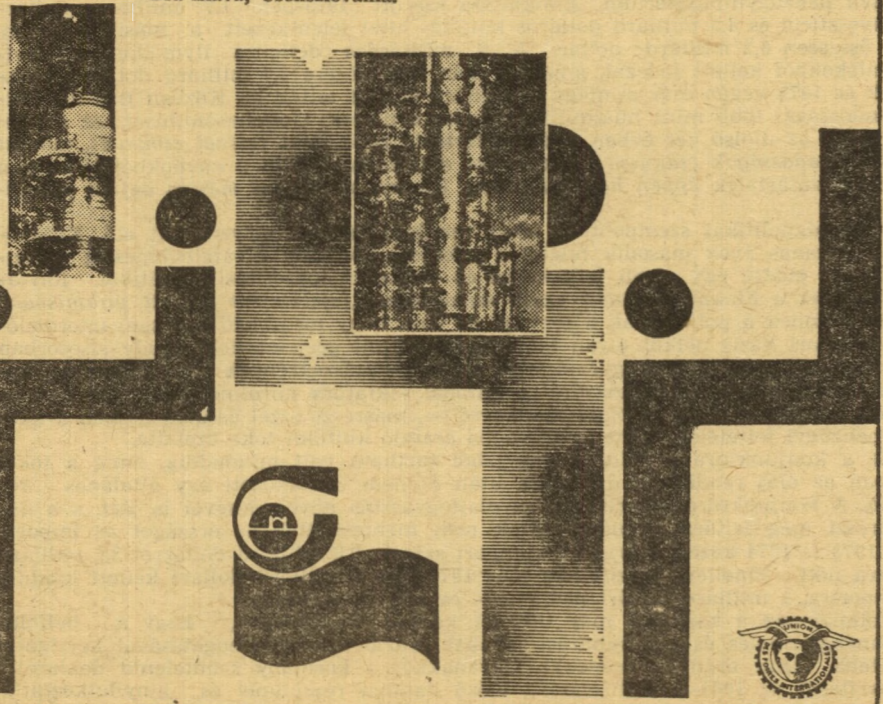
1976. június 26-tól július 2-ig, Bratislavában

Arúgyezők:

- szerves és szervetlen vegyianyagok és alapanyagok
- gyógyszeripari és biokémia
- vegyipar
- vegyipari berendezések és készülékek
- szabadalmak, licenck, know-how, szakirodalom

Kiállítások az Incheba '76 keretében:

- „Háztartáskémia a KGST-országokban”
- „Racionalizálás műanyagok alkalmazásával”
- A vásár idején, június 29-é és július 2-á között tartják az Apilchem '76 II. nemzetközi konferenciát.
- Intersport '76 - sporthoz, túrizmusozás és utazáshoz szükséges cikkeket nemzetközi kiállítás - 1976. szeptember - Kiállítási terület, Bratislava, Csehszlovákia.

Kérem, küldjenek Információt a következőkről:

- Incheba '76 Nemzetközi Vegyipari Vásár
- Intersport '76 Nemzetközi Kiállítás
- Az Incheba Reklamügynökség szolgáltatásait

Cím: Incheba Kútkereskedelmi Vállalat
Drienová 24, Postafiók 197
829 97 Bratislava, CSSR
Telefon: 214 51, 210 41
Telex: 9 2341

Korszerű gépek üzemeltetése korszerű anyagokkal!

A METAMID

színesfémek helyettesítésére alkalmas, poliamid-6 típusú, tömbpolimerizációs műanyag.
Fajsúlya: 1,15 kg/dm³.
Szakítószilárdsága: 880 kp/cm².
A kiváló kopás- és ütéstálló anyag jó síkló és korrózióálló tulajdonságával is kitűnik.

A METAMID

rugalmas, gépelemek készítésére különösen jól használható. Fogaskerekek, csapágyak, csapágybetétek és egyéb síklófelületek hagyományos forgácsoló gépeken könnyen készíthetők metamiddal.

A METAMID

félgörbítványok, rúd, tömb, persely és lap formában készülnek. Egyes méretek csökkentett áron is beszerezhetők a

METALLOGLOBUS

Fémipari és Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat
Műanyagforgalmi telepén
Budapest XIII., Dózsa György út 57.
Telefon: 208-420.
Vevőszolgálat: 401-321.

A kamarai kapcsolatok kibontakozása

Az elmúlt években kiszélesedett tevékenységi körén belül számottevően bővültek a Magyar Kereskedelmi Kamara kapcsolatai a különféle nemzetközi szervezetekkel. Ezek között megtaláljuk az ENSZ-családba tartozó szervezeteket (UNIDO, UNCTAD, ILO), valamint a tőkés kamarák és a nagy világcégek egyesüléseit. E kapcsolatok fejlődésében fontos állomás, hogy május 4-én Budapesten tartotta ülését a párizsi székhelyű Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kelet-nyugati összekötő bizottsága. Az ülés társelnöke - a szocialista országok kamaráinak megbízásából - Kallós Ödön volt.

A KGST-országok kamarái ugyan nem tagjai a Nemzetközi Kereskedelmi Kamarának, azonban a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok problémáinak tanulmányozására létrehozott ún. összekötő bizottság keretein belül együttműködünk a szervezettel is. Az NKK keretein belül ugyanis a különböző szakterületi csoportok a kereskedelemtechnika és a banktechnika számos olyan szabványt dolgoztak ki, amelyeket a szocialista országok is alkalmaznak. E szervezeten belül teremtették meg többek között az úgynevezett ATA-carnet rendszerét is (ennek segítségével árucikkek vámlejtéjében hozhatók be) és a szervezet mint fórum, alkalmas ad a szocialista országokat sújtó tőkés kereskedelempolitikai intézkedések bírálatára is.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara 1975. évi közgyűlése után az összekötő bizottság munkáját átszervezték, a tőkés részvétel szintjét a szocialistával azonosra emelték és a bizottság státusát is egyenlőnek ismerték el az NKK más állandó bizottságaival. Az összekötő bizottság a többi között a nemzetközi kereskedelem kérdését, banktechnika, marketing, választott bíróságok és az ATA-carnet témában hozott létre munkacsoportokat. Lényeges különbség van a tőkés és szocialista részvétel formájában, a tőkés országokból a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara nemzeti bizottságai, míg szocialista oldalról maguk a kamarák a tagok, amelyek képviselőket 1964-től, az összekötő bizottság megalakulásától kezdve általában elnöki szinten látták el.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Új típusú együttműködés

Az együttműködési memorandum szellemében 1975 novemberében műszeripari konzultációt rendeztek Budapesten, amelynek feladata - a magyar alapanyagokból kiindulva - elsősorban az volt, hogy meghatározza, milyen módon tud az UNIDO közreműködni a fejlődő országok műszeriparának megteremtésében és fejlesztésében. A részt vevő magyar vállalatok a konzultáció után maguk is felmérték, hogyan tudnak a folyamatban közreműködni és javaslatokat a Kamara elküldte a UNIDO-nak.

Ugyancsak 1975 novemberében gyűjteményes konferenciát is szervezett az UNIDO-val közösen a Kamara, ezen a magyar ipar eredményein kívül közegészségügyi-járványügyi vívmányainkkal is megismerkedhettek a résztvevők. A Kamara-UNIDO együttműködésben - éppen azért, mert a Kamara kapcsolatban áll az érintett magyar vállalatokkal - egyre fontosabb a konzultációs rendszer és egyes termékek termelésének meghonosítása a fejlődő országokban. A fejlődő országok szakemberi igények kielégítését szolgálják - koncentráltan a műszeripar területén - a Magyar Kereskedelmi Kamara és a TESCO szervezésében megvalósult szaktanfolyamok. E két szervezet abban is közreműködik, hogy évente 10-15 magyar szakember utazik ki konzultációs feladatokra az UNIDO támogatásával.

Tapasztalatátadás

A fejlődő országok részvételével lebonyolított szemináriumok, tanulmányutak fontos eredménye, hogy megismerték a résztvevők a szocialista gazdaságfejlődés tapasztalataival. Különösen jelentős ebből a szempontból a magyar szervezetek mozgalmi fejlődésének észrevételi, hiszen a szövetkezesítés igen sok fejlődő országban - nemcsak a mezőgazdaságban - a progresszív természeti struktúra megteremtésének módját jelenti.

Összhangban azzal, hogy a Magyar Kereskedelmi Kamara tagvállalatainak körülből 85 százaléka iparvállalat és ebből következően az elmúlt években igen megnövekedett a Kamara belső tevékenységének jelentősége, az intézmény mellett működő Magyar Munkaadók Irójára látja el a Nemzetközi Munkaadói Szervezetben (ILO) a magyar munkaadók képviselését. (Az ILO-ban ugyanis az országok képviselői közt hárommal, a kormányok mellett a szakszervezetek és a munkaadók képviselői is önállóan részt vesznek a szervezet munkájában).

A Magyar Kereskedelmi Kamarának kapcsolatai vannak olyan tőkés cégekkel tömörítő egyesülésekkel is, mint a Business International vagy a Management Centre Europe. Ezek a szervezetek már több alkalommal rendeztek Budapesten kereszctal-konferenciát és szerveztek Magyarországra tanulmányutakat is, amelyek során a kelet-nyugati kereskedelem problémáinak megvitatásán kívül vállalat-tárgyalásokra is sor került. A Magyar Kereskedelmi Kamara felmérése szerint a magyar vállalatok kapcsolatai a Business International tagvállalataival a szervezet 1969. és 1972. évi budapesti konferenciája után számottevően mértékben továbbfejlesztettek.

Ez év januárjában például az UNCTAD

Gonda György-Lörincze Péter

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Új autóbuszok közös munkával

A Szovjetunióban minden harmadik autóbusz a Lvovi gyár buszain utazik. 1975-ben az új típusú, bevezetésre kerülő, a Lvovi gyár (LAZ) 13000 „Lvov”, „Turiszt” és „Ukraina” típusú távolsági utasszállító autóbusz bocsát ki. A most folyó rekonstrukció után a vállalat kapacitása csaknem másfélszeresére növekszik, s így egyike lesz a legnagyobbaknak Európában.

A Szovjetunióban minden harmadik autóbusz a Lvovi gyár buszain utazik. 1975-ben az új típusú, bevezetésre kerülő, a Lvovi gyár (LAZ) 13000 „Lvov”, „Turiszt” és „Ukraina” típusú távolsági utasszállító autóbusz bocsát ki. A most folyó rekonstrukció után a vállalat kapacitása csaknem másfélszeresére növekszik, s így egyike lesz a legnagyobbaknak Európában.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

Az UNIDO életében fordulópontot jelentett a szervezet Limában tartott II. általános konferenciája. Ez a rendezvény beilleszkedett abba a folyamatba, amelynek során a fejlődő országok az „új világ gazdasági rend” megteremtésére törekednek. A harmadik világ iparosodásának meggyorsítása érdekében a konferencia zárókimánya kimondta, hogy azokat az iparágakat, amelyek fejlett országokban nem működhetők gazdaságosan, vagy fejlesztésüknek egyéb akadályai vannak, a fejlődő országokba kell átteleíteni. Az iparágak meghatározására és a terv gyakorlati végrehajtására az UNIDO-n belül globális, regionális és ágazati szinten konzultációkat kell szervezni.

KGST-PÁLYÁZAT

A KGST Közgazdaságtudományi Bizottsága pályázatot hirdet „Magyarország és a KGST-országok együttműködésének fejlesztési lehetőségei” című tanulmány megírására.

A pályázatra olyan, még nem publikált, illetve másuttal nem használt művek nyújthatók be, amelyek a fent megjelölt téma keretében a magyar népgazdaság komplex fejlődési irányával vagy ezen belül egy-egy ágazat fejlődési irányával, illetőleg egy-egy nagyobb jelentőségű gazdasági folyamatával (termelési kooperációval, árendszerekkel, valutáris rendszerrel stb.) foglalkoznak.

A pályázók gondolataikat tömören és világosan, minél konkrétan fejtik ki, törekedve a KGST-integrációban való részvételünk, gazdasági együttműködésünk fejlesztését szolgáló konkrét javaslatok kimunkálására.

A pályaművek terjedelme ne haladja meg a 2-3 szerzői ívet.

A pályázatok beadási határideje: 1976. december 31.

A beérkezett pályaműveket bizottság bírálja el. Eredményhirdetés 1977. március 31.

A bizottság az alábbi díjakat tűzi ki:

I. díj 15 000,- Ft
II. díj 10 000,- Ft

Ezen kívül a felhasználhatónak és értékesnek ítélt pályaműveket a bizottság külön díjazásban részesíti.

A pályázatokat a következő címre kell eljuttatni:
A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete,
1361 Budapest, Pf. 11.

EXPORTÁRUK CSOMAGOLÁSÁT VÁLLALJUK

NAGY ÉS KIS SZÉRIÁBAN:

- gépeket,
- műszereket,
- dísz tárgyakat stb.,

VÁLLALJUK TOVÁBBÁ

- különféle tárgyak,
- anyagok,
- kiállítások - dekorációk,
- dísz tárgyak

MŰBÁRSZONYOZÁSÁT

Címünk:
Exportárukat Csomagoló és Játékkészítő Ipari Szövetkezet
Központ: Budapest IX., Ferenc tér 4.
Telefon: 333-428, 139-025.

A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI TANACSI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT
(Debrecen, Simonffy u. 34-36.,
levélcím: 4002 Debrecen, Pf. 25.)

kemence- és kazánépítő részlege
1976-ra még szabad kapacitással rendelkezik

A részleg rövid határidőre vállalja:
sütőipari és ipari kemencék, kazánok építését és tűzálló falozati munkákat.
Ügyintéző: Pályka Géza építészvezető,
telefon: 121-50.

Székháznak, üzletháznak alkalmas
EGYEMELETES CSALÁDI HÁZ
Budapesten,
a Blaha Lujza tértől
3 percre
ELADÓ.
Érdeklődést
„Röpdíj” lehetőséggel
F 87 927” jellegű
a kiadóba kérünk.

A Bartók Béla Lakásfenntartó Szövetkezet
a Budapest XXII., Nagytétényi út 242. P/1. épületének alagsorában levő
100 m² alapterületű helyiségét
tárolás céljára kiadja.

Az épület tűzveszélyességi szempontból „C” kategóriába tartozik.

Érdeklődni lehet:
Budapest XXII., Nagytétényi út 242. P/1. épület,
a gondnóknál.

SAKVALLALAT KERES MEGVÉTELRE MÁRKÁS, 16 MM-ÉS FILMFELVEVŐ PROFESSZIONÁLIS KAMERÁKAT, VETITŐGÉPEKET, EGYÉB FELVÉTELTECHNIKAI BERENDEZÉSEKET, KÉZPÉNZERT.

Ajánlatokat leírásal „Gépek 2782” jellegű, a Felszabadulási téri hirdetőbe kérünk.

A szentgályi Hunyadi Tsz. (Veszprém megye) falpari részlegének

szabad másolósztergályos kapacitása van

A megrendeléseket saját búlk és gyertyán anyagból vállaljuk.

Megvételre kínolunk

30 000 db, III. osztályú

seprőnyelet

Vételár: helyszíni megállapodás szerint.

„HUNYADI” SZENTGÁLY

Mg. Termelőszövetkezet, Kossuth u. 2. Telefon: 13.

IPARI SZÖVETKEZET

(Budapest XV., Cserenka M. u. 84.)
szentmártonkői telepen üzemel

lamellázó célgép gyártási dokumentációjának elkészítésére pályázatot hirdet

Követelmények:
- lamellázható csőhossz: max. 2500 mm
- lamellázó teljesítmény: min. 30 db lamella/perc
- csőméret Ø 16x2 mm, illetőleg Ø 25x2,3 mm
- legnagyobb lamellaméret 130x100x4 mm
- lamellaelosztás 2-20 mm közötti tetszőlegesen állítható
- Kivételre kizárólag kereskedelmi áru, illetőleg üzemem betöltő előállítható alkatrészt használható fel.

A pályamunkák beküldése: ajánlott levélben, a szövetkezet címére, a pályázat nevének, pontos címének, munkálatjának és betöltő munkakörének közlésével.

A BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 1976. MÁJUS 30. Értékelés a beküldési határidő követő 30 napon belül.

A megválasztásra elfogadott pályamunkáért a Kiflora Tsz. a pályázónak 30 000 Ft-ot fizet. Ezt postal átutalással, az elbírálást követő 30 napon belül folyósítja.

Érdeklődésre tájékoztatást ad a Kiflora Ipari Szövetkezet főmérnöke, Nagy Ernő. Telefon: 630-036, III. 630-035.

Viharos tavasz után

A vezető tőkésországok statisztikai hivatalai és gazdaságkutató intézeti elkészítették általában és összehasonlító konjunktúraelméleteket, amelyek elsősorban 1976 első negyedének gazdasági eredményeire támaszkodva megkísérik felrajzolni a gazdasági visszacsoból való kilábalásra várható lefutását. Közismert, hogy ez volt a tőkés világ gazdaság leg súlyosabb recessziója a második világháború óta. Az OECD összehaladó jelentése az említett részletek után támaszkodva elsősorban a „Hat Nagy” gazdaság fejlődésének adatai alapján vizsgálja a konjunktúra helyzetét. Ez reális megközelítési mód. Az OECD-ben immár 24 vezető és legnagyobb tőkés országon belül ugyanis a bruttó nemzeti össztermék 80 százalékát az USA, Japán, az NSZK, Franciaország, Nagy-Britannia és Olaszország adja.

Gyors élénkülés

Az első és alapvető megállapítás, amelyet az OECD levon, az, hogy a konjunktúra élénkülés üteme gyorsabb, mint amire eredetileg számítottak. Az élénkülési ismeretes módon fáziskülönbséggel kezdődött. A két legnagyobb tőkés gazdaság (az amerikai és a japán) már 1975 első felében élénkülni kezdett. A recesszió hatását általánosan legkevésbé sújtott nyugat-nemzet gazdaság a második felében, míg a francia, angol és olasz gazdasági élet csak nagy ingadozásokkal és a harmadik negyedét kezdve mutatott erősebb növekedést. Mindemellett 1975 negyedik negyedében már mind a hat országban emelkedett a termelés. Decemberben az emelkedés arányait az OECD még úgy fejtte meg, hogy a 24 ország átlagában 4 százalék lesz 1976-ban a gazdaságnövekedés átlagszínvonal. Jelenleg (1976 áprilisában) ugyancsak az OECD már „3 százalékot, esetleg ennél valamivel magasabb” átlagot jósol.

Ezen belül a vezető hat országban a termelésnövekedés üteme a következőképpen mutatja. 1. Az Egyesült Államokban az első évtizedben évi ritában számolva 7,5 százalékos volt a bruttó nemzeti össztermék növekedése. Az áprilisi ipari termelés növekedése az előző hónapoz képest 0,75 százalékos volt. Ez évi ritában 9 százaléknak felel meg. Ebből az áprilisi eredményből arra következtethetünk, hogy a gazdaság egészének növekedési üteme a továbbiakban ugyanolyan magas marad, mint az első negyedben. 2. Japánban az ipari termelés 1976 első negyedében nem kevesebb, mint 27 százalékkal nőtt. Ennek következtében az egy hónappal ezelőtti előrejelzések, amelyek 1976 és 1977 áprilisa között a bruttó nemzeti össztermék 5,5 százalékos növekedésével számoltak, rendkívül alacsonynak bizonyultak. 3. Az NSZK-ban az év első két hónapjában az ipari termelés évi ritában számolva 15–20 százalékkal emelkedett, márciusban azonban a növekedés a decemberi szintre csökkent. Az első negyedében ennek következtében a termelés évi ritában számolva 8 százalékos ütemben nőtt. 4. Franciaország ipari termelése az első negyedben 20 százalékos évi ütemben nőtt. 5. Olaszországban az első negyed termelése az ország gyötrelmes pénzügyi és gazdasági válsága közepette teljesen abszurd arányban évi 79 százaléknak megfelelő ütemben nőtt (ennek a realitás természetesen csak az, hogy az alap rendkívül alacsony volt). 6. Nagy-Britanniában — egyedül a vizsgált hat ország közül — még mindig nem indult meg az erőteljes konjunktúrális fellendülés. Az ipari termelés 1976 első negyedében évi rátát tekintve 6 százalékkal nőtt.

Mindent összevéve tehát 1976 első negyedében az említett hat vezető tőkés ipari országban évi ritában számolva 24,8 százalékkal nőtt az ipari termelés. Ez rendkívül magas arány, s ennek következtében figyelemre méltó módon már felvetődik a konjunktúra esetleges „túl-fűtöttségének” veszélye is, amennyiben a fejlődést nem tudják irányítani.

A „visszatérési” változatok

A konjunktúra túlfűtöttségének veszélyére abból következtetnek, hogy 1976 első negyedében az ipari termelésnövekedés túlságosan is magas. Az 1955 és 1975 közötti két évtizedben az ipari termelés átlagos évi növekedése Japánban 13,3 Olaszországban 7,3, az NSZK-ban 5,9, az Egyesült Államokban 4,7, Franciaországban 5,9, Nagy-Britanniában pedig 3 százalék volt. Ez 6,7 százalékos átlagnak felel meg, amely magas arányban meghaladja a jelenlegi ütemét.

Ennél természetesen reálisabb az a számítás, amelyet az OECD statisztikusai annak a kérdésnek a megválaszolására végeztek: milyen arányú évenkénti ipari

termelésnövekedésre van szükség a következő két esztendőben ahhoz, hogy az említett hat ország gazdaságnövekedési trendje visszatérjen a válság előtti két évtized irányzatához és üteméhez. A két esztendő alatt végrehajtott visszalendítés feltételeként szinte képtelenül magas százalékos évi ipari termelésnövekedést kellene elérni két esztendőre. Olaszországban ez a szám 20,3; az NSZK-ban 16,8, az Egyesült Államokban 13,6, Franciaországban 13,2, Nagy-Britanniában pedig 11,3 százalék. Ez 19,9 százalékos évi ipari termelésnövekedési átlagot tételez fel az említett hat ország esetében. Ez az 1955–75-ös két évtized átlagát tekintve elképzelhetetlenül magas arány, de még mindig alacsonyabb a jelenlegi utolsó évtized termelésnövekedési üteménél.

Az Economist szerint ebből mindenképp elvontat lehet felmérni, hogy milyen mértékű a legutóbbi recesszió a vezető tőkésországok ipari termelését és sokkal kevésbé arra, hogy komoly lehetőségek van a konjunktúra túlfűtöttségére. Az egészen rendkívül 1976-os első évtized ipari termelési adatait tehát nem tekintik tipikusnak, és nem tartják elképzelhetőnek, hogy a termelésnövekedési trend két esztendő alatt törjen vissza a válság előtti két évtized irányzatához. Elméletben a szakemberek reálisabbnak ítélik az öt év alatt történő visszatérést. Az OECD statisztikai számításai szerint még itt is rendkívül magas növekedésre lenne szükség. (Japánban 24,8, Olaszországban 12,3, az NSZK-ban 10,1, az Egyesült Államokban 8,2, Franciaországban 8,8, Nagy-Britanniában pedig 6,2 százalékos évi ipari termelésnövekedést kellene elérni az említett öt esztendő alatt visszatérésre.)

Ez a hat ország évi átlagában 11,7 százalék. Ez még mindig 1,7-szeresen magasabb mint az 1955–75 közötti két évtized tényleges ipari termelésnövekedési üteme, de már nem tekinthető teljesen irreálisnak. Ennek a számításnak a realitását sokkal inkább az csökkenti, hogy a túlságosan sok bizonytalansági tényező miatt gyakorlatilag lehetetlen megállapítani: mennyi esély van ilyen hosszú ideig tartó magas termelésnövekedési átlagra.

Annai az említett számokból egyértelműen megállapítható, hogy a tőkés világ gazdaságát az elmúlt két évben igen súlyos és mélyreható károsodás érte.

A „hűtés” fontossága

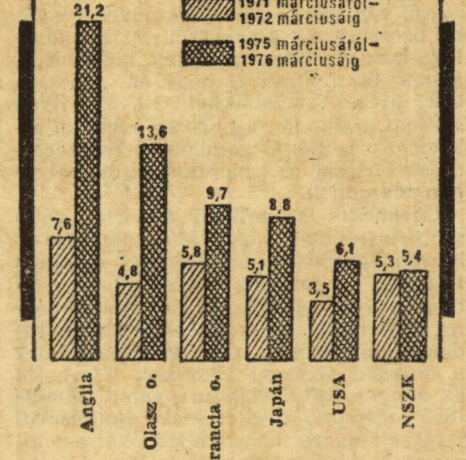
Érthető, hogy ilyen körülmények között sokkal inkább az inflációs „kibőbnést” tekintik komoly veszélynek az OECD jelentése. Erre egyébként már csak azért is megvan minden oka, mert a klasszikus tőkés ciklus szokásos képevel ellentétben az inflációs ráta a recesszió időszakában is viszonylag magas maradt, s továbbra is magasnak tekinthető.

A jelenlegi inflációs helyzetet a vizsgált hat országban a következőképpen lehet összefoglalni: 1. Az Egyesült Államokban az első évtizedben évi ritában számolva csak 3,75 százalékos volt az inflációs ráta. Ezt azonban amerikai statisztikusok rövid leírásukban tartják, amelynek oka az élelmiszerek és fűtőanyagok gyors áremelkedése január–március folyamán. 2. Japánban az infláció üteme az első évtizedben 9 százalék volt. Ez nagyszabású esés, ha figyelembe vesszük, hogy 1974 végén Japánban még 25 százalékos volt az inflációs ráta. 3. Az

NSZK-ban továbbra is viszonylag alacsony szinten (4,5 százalék) tudták tartani az inflációs rátát az első évtizedben, ez valamivel még alacsonyabb, mint az 1975-ös állagszint. 4. Franciaországban ezzel szemben viszonylag magas, 11,5 százalékos volt 1976 első negyedében az évi ritában számított infláció, valamivel magasabb, mint 1975 folyamán. 5. Olaszországban kiugróan nagy a termelésnövekedést kísérő inflációs veszély: 1976 első negyedében az évi ritában számított infláció meghaladta a 20 százalékot. 6. Végül Angliában sokszorosan lassabb termelésnövekedés mellett is hasonlóan komor az inflációs kép.

Az OECD az 1976 első negyedét, nagy szóródást mutató inflációs adatoknál legnyilvánvalóbban fontosabbnak és hosszú lejáratú meghatározóbbnak ítélt az az összehasonlítást, amelyet az 1971-es recesszióból való kiemelkedés, és a mostani lényegesen súlyosabb visszaesést követő élénkülés inflációs képeről készítették.

Az egészen rendkívül 1976-os első évtized ipari termelési adatait tehát nem tekintik tipikusnak, és nem tartják elképzelhetőnek, hogy a termelésnövekedési trend két esztendő alatt törjen vissza a válság előtti két évtized irányzatához. Elméletben a szakemberek reálisabbnak ítélik az öt év alatt történő visszatérést.

Tehát a hat vezető tőkésország közül egyetlen sincs, ahol az inflációs ráta ne lenne lényegesen magasabb a jelenlegi fellendülés folyamán, mint az előző esetben. Az átlag az 1972 márciusiát megelőző 12 hónapban 5,35 százalék. Az 1976 márciusiát megelőző 12 hónapban ezzel szemben 10,8 százalék.

Mindebből levonható az a világos következtetés, hogy a recesszióból való kiemelkedés folyamata egyértelműen megfigyelhető, az inflációs veszély azonban rendkívül nagy. Az OECD álláspontja szerint ezért alapvető szükség van egy korlátozó hatással pénzügyi politikára. Az Egyesült Államokban a Federal Reserve Board már 10 százalékra csökkentette a forgalomba kerülő új pénzmennyiségre vonatkozó előírásokat és erőteljesen szorítja a bankokat a leszámítási kamattal növelésre. Hasonló törekvés figyelhető meg Franciaországban, ahol a leszámítási kamattal emelkedésével párhuzamosan ugyancsak csökkentették (13 százalékra) a forgalomba kerülő új pénzmennyiségre vonatkozó előírásokat. Nyugat-Németország — részben kiegyensúlyozottabb helyzeténél fogva, részben az ideit választásokkal kapcsolatos politikai okok miatt — gyakorlatilag változatlan pénzügyi politikát folytat. Japán egyelőre nem hozott fékező pénzügyi intézkedéseket, Olaszországban és Nagy-Britanniában pedig a helyzet túlságosan ellentmondásos ahhoz, semhogy határozott lépéseket kerülhessen sor. —

Közös piaci alkakészletek

A Német Szövetségi Közfürsóság fogyasztóiának munkaközössége által Bonnban nyilvánosságra hozott adatok szerint a Közösségi Piac tagországában az 1975. évi rekord almatermés miatt eddig mintegy 500 000 tonna algát megsemmisítettek és további 100 000 tonna megsemmisítést helyeztek kilátásba.

Az NSZK acélgártása

Az Essenben működő Rajna-Vesztfáliai Gazdaságtudományi Intézet (RWI) becsülése szerint a Német Szövetségi Közfürsóság acélgártása 1976-ban várhatóan 11 százalékkal növekszik majd és 45 millió tonna lesz.

A nemzetközi cukorpiac kilátásai

A nemzetközi cukorpiacot — az 1974. évi és 1975. első feléi rendkívüli ármegemlése ellenében — az elmúlt év utolsó negyedétől kezdve a viszonylagos stabilitás jellemzi. 1975 folyamán ugyanis a nemzetközi cukorpiac — az előző évi válságos helyzetet és eddig soha nem tapasztalt mértékű áremelkedést követően — fordulat következett be. A korábbi évek hiányhelyeztet (a termelés évről évre

meghaladó felhasználás, csökkenő készletek) kisebb fokú túlermelést váltotta fel, amely nem elsősorban a cukorgyártás számítását terheli, ugyanis az 1974/75. évtizedben a világ cukortermelése 1,3 millió tonnával kisebb volt az egy évvel korábbinál. A kereslet meghaladta a kínálatot, alapvetően a világ cukorforgalmazásában kialakult megtorpanás okozta.

Az 1974 második felében kialakult rendkívül magas világszintű árak, valamint a tőkés világ gazdaság elhúzódó recessziója 1974–75 folyamán tíz év óta első alkalommal a fogyasztás erőteljes csökkenéséhez vezetett. A nemzetközi szabaapiacra a kereslet 1973-ban rendkívül mérsékelt volt és az árak az év közepére az 1974. novemberi csúcshoz viszonyítottan csökkentek. Az új, szeptemberben kezdődött 1975/76-os évtizedben a cukorpiacra a korábbi évekre jellemző rendkívül áringadozások megszűntek, a világszintű árak tonnánként 300 dollár körül szilárdultak. (1974-ben a New York-i kávédíj jegyzés éves átlagban tonnánként 600 dollár telt ki, míg a legmagasabb árszint 1974. november közepén 1450 dollár volt.)

A legutóbbi becsülések szerint a világ cukortermelése a jelenlegi gazdasági év folyamán 81,7 millió tonnás rekordszintet ér el. Ez a korábban várt — 83 millió tonnát meghaladó — mennyiségnél alacsonyabb, de még így is közel 1 millió tonnával felülmúlja az eddigi, 1973/74-ben elért rekordot. Az elmúlt százezer képest pedig mintegy 2,2 millió tonna (3 százalékos) emelkedést jelent. Az össztörlemésen belül a nádcukor részaránya keréken 60 százalékot tesz ki az 1974/75. évi 62,5 százalékkal szemben. Ennek oka az, hogy a jelenlegi időben a

termelését támogatják. A KGST tavaly június 29. ülésén a ajánlástervezetet fogadott el a sokoldalú integrációs feladatokról. Ennek értelmében a tagállamok közös ipari létesítmények építésére az új tervek alapján annak érdekében, hogy közös erőfeszítéssel fejlessék tovább az energetikai ágazatot, a fekete- és színesfémkohászatot, a gépgyártást. A közös beruházások közül kiemelkedik a 2750 kilométer hosszú *orenburgi gázvezeték* építése. Az új transzkontinentális vezetékrendszer lehetővé teszi majd, hogy az európai KGST-országok évente 13,5 millió kőbméter földgáz importáljanak a Szovjetunióból. A nemzetközi együttműködés mellett jól jellemez, hogy az építkezés új szocialista országból mintegy 30 ezren dolgoznak.

A komplex program jegyében

A KGST-országok fekete- és színesfémkohászat alappangyellátása érdekében a Szovjetunió területén közös beruházás keretében vasérckoncentrátum előállítását üzem létesül. Kubában — ugyancsak közös erőfeszítéssel — kivásztatók építését épít, melynek eredményeként a szigetország évi 130 ezer tonna nikelt (a világtermelés mintegy negyede) exportál majd. A tagállamok integrációs szinten az elkövetkező időszakban jelentős erőfeszítéseket tesznek a nemzetközi munkamegosztás és kooperáció elmélyítésére a gépgyártás és vegyipar területén is.

A szocialista országok „közös akció-programja” a nemzetközi munkamegosztás magasabb szintre kívánja felvinni a komplex programmal. A tervezési és fejlesztési kooperáció szilárd bázist biztosít a nemzetgazdaságok közötti távoli fejlődéséhez, s egyúttal sokoldalúan hozzájárul az alapvető fűtő- és nyersanyagokban jelentős igények kielégítéséhez. Mindezzel természetesen párosul egymás tudomány-technikai eredményeinek adaptálása is a közös létesítményekben.

A szocialista gazdasági közösség egyébként nemcsak 1960. évi, hanem már 1960-ig kidolgozott az energetikai fejlesztés vázlatát. Ezek értelmében jelentős strukturális, műszaki és területi módosítások lesznek az energia (és a fűtőanyag-) termelésében és szállításában. Tárgyalások folynak az integrált fűtőanyag- és energiahátartás hatékony fejlesztését célzó közös program kidolgozásáról és megvalósításáról is.

Ennek a hosszú távú programnak az a célja, hogy évtizedekre előre biztosítsa az energetikai ágazat hatékonyságát, a tagországok igényeinek kielégítését és nem utolsósorban a tőkés világ gazdasági ingadozásoktól való függetlenségét.

G. GY. — L. P.

PERISZKÓP

Mégis növekedés — de hogyan?

Uj vitafelvetés van a nyugati gazdaságtudományok és sajtójának. A közel-múltban Philadelphiában, a Pennsylvania Egyetemen a tőkés világ minden részéből megérkezett tudósokkal és penzemberekkel tartott konferencián bejelentették: a Római Klub felülvizsgálta korábbi nézetét, amelyet „A növekedés határai” című, 1972-ben kiadott, majd világszerte mintegy kétszáz példányban megjelent műve tartalmazott.

Római Klub névvel azért illették a tudós társaságot, mert eredetileg 1968-ban, Rómában gyűlt össze tíz ország harminc személyisége — tudósok, gyárosok, közéleti személyiségek —, az Olivetti-cég egykori vezérigazgatójának, közgazdász-utatójának az összehozására megváltattak számos, az emberiség fejlődését érintő témát. A klub később már betűt tudóst tömörített, s így a már említett mű kidolgozásában, a résztanulmányok elkészítésében az Egyesült Államokból és az NSZK-ból építgáz, mint Norvégiából, és Törökországból, sőt Indiából és Iránból is elismert közgazdászok, agrártudósok, demográfusok, ökológusok és mások vettek részt. A tudományos munkák adatait számítógéppel dolgozták fel, s így készítették fel a könyvben ismertetett modellt.

A bevezető ugyan hangsúlyozta, hogy a szerzőknek nem tetszik semmilyen ideológiai, politikai vagy nemzetközi szempont kifejezése, mégis a tanulmány minden nemzetet érintő problémákat fórsólóra a következőkkel említi: „Szegénység a bőség közepette, a környezet romlása, az intézmények vetett hit elvesztése, a városok irányítatlan terjeszkedése, a foglalkoztatottság bizonytalansága, a falnagság elidegenedése, hagyományos értékek elvesztése, infláció és egyéb pénzügyi és gazdasági zavarok.” *Latino*, hogy ezek a bajok *jellegzetesen a tőkés rendszeré.* „A növekedés határai” arra a következtetésre jut, hogy míg a földkerekségen a termelt javak legfeljebb *lineárisan* bővíthet (de így is csak a föllelhető nyersanyagok és energiahordozók kimerüléséig), addig az emberiség maga és a környezeti ártalom *exponenciálisan* növekszik. Jövénőre tekintve az emberiség, és az ember társadalom föléblik, elszűnik, majd elpusztul. Hacsak... hacsak tekintetbe nem vesszünk bizonyos tényezőket: az emberiség nem pusztul el, s így világszerte a „nulla növekedés” javaslatát említi a szakirodalomban „A növekedés határai”.

A mű nagyon vegyes fogadtatásban részesült. Egyesek rájogosít helyeslő voltak, akik a kétségtelen szaktényezők által felmértet művet megfellebbezhetetlennek ítélték. A marxista kritika viszont rámutatott, hogy a „nulla növekedés” indítványa nem minősül másnak, mint új-malthusianista föléblik. Ennyiben tehát minden jó szándéka ellenére — *ember- és haladékos.* Sok polgári közgazdász is szembeszállt a javaslatl, mint amelyet ügyis lehetetlen megvalósítani — köztük sokan az irányított és féken tartott gazdaságtól íróknak —, és méltó visszautasításban részesült a „nulla növekedés” a fejlődő országok politikusi és tudósi által is.

Mindezen túl azonban, ha a minden nemzetre érvényesnek tartott problémákra egyetlen pillantást is vetünk, láthatjuk, hogy a szocialista országokban nyoma sincs a tőkés országokéhoz hasonló foglalkoztatottság, szociális gondoknak, inflációnak. Megalapozott tehát az a kijelentés, hogy „A növekedés határai” voltaképpen csak a tőkés világra vonatkozik, már amennyiben állításunk igazak, s már amennyiben a világ-problémáknak minősített gondok a tőkés világ keretei között megoldhatók.

A kritikai észrevételek készítették végül is a Római Klubot, hogy tovább folytassa kutatásait, vonjon be elfoglaltan szakértőket, s általában is vegye tekintetbe, mindazt, ami a tudományban és a politikában legutóbb 1972 óta történt. A philadelphiai tanácskozás nem ment teletik le az asztalra egy újabb ösrezogló munkával; egyelőre csak részstanulmányokat ismertetett. Talán nem *„anték-telen* ténylező, hogy Rocketterrel aienők az értekezletnek írott előadásaiban élesen kikelt minden, a növekedést leállító irányvonal ellen, mert az „hátráltatja a nemzet hagyományos dinamizmusának érvényesülését.”

Helio Jaguariba brazil közgazdász-professzor, mint az egyik témakör felelőse, határozottan kifejtette: a civilizáció veszélye nem az, hogy az ember élelmiszereket vegy nyersanyagok hiányában fog elpusztulni, hanem az, hogy *„még mielőtt ez megtörténne* (vagyis az emberiség pusztulása — A szerző megj.), megsemmisülnek a demokráciák és emberbaráti célokat szolgáló intézmények”. Ez hogy vita se lehessen, miféle „demokratikus és emberbaráti intézményekre” gondol a brazil professzor, hozzáteve: „Ha a jelenlegi nemzedék képtelen idejekorán megtenni a szükséges intézkedéseket, akkor elkerülhetetlenül egy keleti típusú önkényuralom technokratá változtatást fogja létrehozni...” Ez magyarul azt jelenti: ha a kapitalizmus nem tud megoldást találni az elmaradott országok fölémelésére, akkor azok még inkább a nem-kapitalizmus utat fogják követni.

Jaguariba nyíltan politikai eszmefuttatásait azonban több részstanulmány a maga tudományágának elemzésével hivatali alátámasztani. Az ökológiai tanulmány például lebizonyítja, hogy lehetséges gátat vetni a környezeti ártalmaknak, s ezek korlátozásával, valamint a korszerű tudomány és technika felhasználásával mód van élelmiszert termelni a világ növekvő lakosságának.

Egy kissé lehangolóbb azonban az a tanulmány, amely a világot tíz körzetre osztva, magától értetődően nagy aránytalanságokat mutat ki a múlt és a jövőt illetően. Meghökienlően az egyik matematikai modell azért is, mert e szerint Ázsia az érczordulónak nem tudja ellátni lakosságát alapvető cikkekkel, de még inkább azzal az egyértelmű megfogalmazással, mely szerint a világ több körzete is csak úgy juthat ki a gyűlött bajból, „ha a gazdasági rendszer nem magán”, hanem közösségi célokat szolgál”. Szó sem esik természetesen forradalomról, mindössze arról, hogy „meg kell győzni a gazdaságilag fejlett országok lakosságát a javak újrafelosztásának fontosságáról”.

Ennek a felfogásnak legösszetettebb okmánya az a tanulmány, amelyet a philadelphiai tanácskozásokon Jan Tinbergen, holland Nobel-díjas professzor vezetésével tetek közzé. Ez tíz pontban rögzíti egy általa elképzelt olyan gazdasági világrendnek a képét, amely — mint az ENSZ-közgyűlés több ülészakán elhangzott — jobban szolgálná a fejlődő országok, főképp a legszegényebbek érdekeit. E helyütt nincs hely a tíz pont részletezésére, de a lényegük a következő: tartalékok képzése és a jövedelmek újrafelosztása a fejlődő országok hatóságos támogatására; a regionális tömbök és a bilaterális kapcsolatok multifaterális szétbontása; avagyól, hogy átlagos nemzetközi ellenőrzést lehessen gyakorolni fölöttük; a Rómában tartott FAO-konferencia ajánlásainak mielőbbi megvalósítása élelmiszer-tartalékok felhalmozására; egyebhangolt környezetvédelmi programok; egyeztetett energiakutatás, nemzetközi ellenőrzéssel; az óceánok kincseinek kiaknázása; a tudományos vívmányok megosztása, főképpen az elmaradott országok fejlődésének meggyorsítására; a fegyverzetcsökkentés, és az így felszabaduló összegek békés felhasználása. Végül a Tinbergen-jelentés is éleszternek mondja, hogy „a piaci erő ellenőrzés nélküli mozgását egy nemzetközi gazdasági tervezés rendezze váltás föl”.

Az olvasó a vázlatos felsorolásból is láthatja, hogy több olyan célkitűzést tartalmaz a Római Klub új elgondolása, amelyet a szocialista és a fejlődő országok — egy igazságosabb nemzetközi gazdasági struktúra és kapcsolatszerkezet céljából — már régen szorgalmazznak. S ha eddig igen kevés valósuult meg belőlük, ennek oka a tőkés országok érdekeinek zártasága. Nem kétséges azonban, hogy a nemzetközi erőviszonyok alakulása, a nyersanyag- és energiatermelés ismert gondjai még erőteljesebben a földkerekségnek nem-tőkés részéhez tartozó országaira terelik az érdeklődést. *Ennyiben* a kapitalista országoknak is érdeke lesz, hogy ha nem is intézményesen és világméretben, de mind többet megvalósítsanak a folsórolt elvekből.

A Római Klub tehát kétségtelenül előbbre lépett azzal, hogy tisztán elméleti megközelítést föladva, több kérdésben reálpolitikusan kísérlet meg válassz adni a jelen és az előre látható jövő nemzetközi gazdasági kapcsolatait érintő kérdésekre.

Szántó Jenő

F. GY.

SHÁLLÍTMÁNYOZÓK!

A TAURUS ÚJ TERMÉKE:

a hajlékony falú gumikonténer

Kiválóan alkalmas nyitott vagonokban történő, nedveségmentes szállításokra.

Alkalmazásával élőmunka tákarítható meg, csökkenthető a vagonállásidő.

A göngyölegét helyettesíti, mérete a visszazárlításnál az eredetinek 8%-a.

Kapható: 0,5 m³ és 1 m³ űrtartalommal.

Kívánságra más méretben is készíthet.

Megrendelhető:
Taurus Kereskedelmi Központ
Budapest VI., Liszt Ferenc tér 10.
Telefon: 229-202.

Műszaki és felhasználási tanácsokat készségesen ad: a
Taurus Alkalmazástechnika
Budapest VIII., Rákóczi út 59.
Telefon: 134-240.

A KISKUNHALASI FA-ÉS ÉPÍTŐIPARI SZÖVETKEZET

(Kiskunhalas, Szilárd Áron u. 11. Tel.: 214.)

MEGRENDELÉSRE KÉSZIT:

UTL-8 típusú kéttengelyes, légfűtésű és KH2HL típusú, egytengelyes

LAKÓKOCSIKAT

A kocsik belső berendezését a megrendelő igényei szerint alakítjuk ki.

Lehet: 2-8 személyes hálókocsi, öltöző-fürdő, raktár, iroda, étkezőkocsi.

Erdészeteknek vágástéri melegedőkocsi.

A MAGÉV VILLAMOSFORGÓGÉP-SZAKÜZLETE

a Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 44. szám alól

ELKÖLTÖZÖTT

AZ ÚJ CÍM: 1075 BUDAPEST VII., MAJAKOVSKIJ U. 1/B.

(Tanács krt. sarok)

Telefon: 422-144, 422-595, 422-301.

Telef: 22-6442.

VILLAMOS FORGÓGÉP, SZELLŐZŐBERENDEZÉSEK NAGY VÁLASZTÉKBAN

FŐKÖNYVELŐT KERESÜNK

SHÁMVITELI FŐISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL ÉS A BELKERESKEDELEM TERÜLETÉN LEGALÁBB 5 ÉVES SZAKMAI GYAKORLATTAL.

Részletes jelentkezést az eddigi működési területek feltüntetésével, „Fogyasztói szolgáltatás” jellegre, a kiadóra kérünk.

SZÁMÍTÓGÉP-SZERVIZ TEVÉKENYSÉGET VÉGZŐ VALLALAT BÉRELNE, VAGY MEGVÉTELRE KERES

350-400 nm összterületű, összefüggő helyiségeket jó megközelítéssel. XI. kerület előnyben.

Értesítést kérünk a 665-761-es telefonszámon.

Gyártó: Perszti Mária.

SÓDER- ÉS FOLD-RAKODÁSHOZ KÖZÉP-, VAGY NAGY-TELJESÍTMÉNYŰ RAKODÓGÉPET VÁSÁROLNA

a Dunakanyar Mg. Termelőszövetkezet, Pomáz, Mártírok útja 1. (volt Petőfi Mg. Tsz.)
Telefon: Pomáz, 222.

IPARMŰVÉS ALTAL KÉSZÍTETT, REPREZENTATÍV TÁRGYALÓTERMEK, KLUBSZOBÁK BERENDEZÉSÉRE ALKALMAS, KÁRPITÓZOTT FOTEL, ÜLŐKE ELADÓ

MAGYAR GYAPJUFONÓ ÉS SZŰVŐGÉP
Bp. IX., Soroksári út 110-112.
Munkaidőben, reggel 1/2 8 tól délután 3 óráig.
Telefon: 277-603. Kiss Gáborné.

RAKTÁRRÓL SHÁLLÍTUNK MÁV EUR RAKODÓLAPOT

Termelői ára: 289 Ft/db.

BELSŐ HASZNÁLATÚ RAKODÓLAPOT

Termelői ára: 256 Ft/db.

MEGRENDELHETŐK:

raklapok, kívánság szerinti méretben és kivitelben; malterosládák; különböző méretű ládák és rekeszek; kisebb méretű fatömeggel.

„HALADÁS” MG. TSZ.

Piliscsaba
Telefon: 112
Gyártó: Schelz Lajos

A REANAL FINOMVEGYSZERGYÁR 1976. ÉVI ÁTADASSAL

eladja dunavetési, 1 ha 9976 nm területű, közműves, bekerített, telefontal ellátott telepét.

884 m² beépített terület, a fővástól 70 km-re, a műút mellett, vasútállomás közelében.

Üzemnek, raktárnak alkalmas.

Érdelklődni: Beruházási Főosztály, tel.: 635-833.

KÖRNYEZETVÉDELEM

MUNKAVÉDELEM KORROZIÓVÉDELEM

Savas, gőzös, robbanásveszélyes munkahelyekre

műanyagházas ventilátorok és elszívó rendszerek

GYÁRTJA:
A THERMOPLASZTIKA MŰANYAGFELDOLGOZÓ IPARI SZÖVETKEZET
Budapest XIV., Erzsébet Királyné útja 56.
Felvilágosítást ad: a Kereskedelmi Osztály, telefon: 830-909.

A műszaki szellemi export gátjai

1974-ben az újítások és találmányok országban belüli hasznosításának eredménye mintegy 4,2 milliárd forint volt. Ugyanakkor az ilyen jellegű licenc és know-how export bevétele ugyanazon évben kevesebb mint 25 millió forintra tehető, tehát a hazai hasznosítási eredménynek mindössze valamivel több mint fél százalékát érte el. Ebből az összehasonlításból is érzékelhető, hogy vannak olyan kintinálásra nem alkalmas, hanem a hazai lehetőségeinket a műszaki jellegű szellemi alkotások exportjának fokozására.

Akadályok

A műszaki szellemi termékek exportjának gyors növekedését gátló okok között objektív és szubjektív jellegűeket találunk. Természetes, hogy a mi körülményeink között az objektív jellegű gátló okok vannak túlsúlyban. Mindezek ellenére mégis célszerűnek látszik a szubjektív okok elemzéséből kiindulni.

Ezek legelsőbbike abból a régi magyar mondásból vezethető le, hogy „akinek az isten hivatalát ad, annak ész is ad hozzá”. Ebből adódóan azok a vezetők, akik ezen az alapon állnak — szerencsére kisebb számban — eleve rosszvénnek veszik, ha besorozható olyan szellemi alkotásokat hoznak létre, amelyek alkalmasak annak bizonyítására, hogy ők „okosabbak” hivatali vezetőiknél. Ott, ahol ilyen szellem uralkodik, a műszaki szellemi alkotásnak beillő jó gondolatok és megoldások tartósan az ismeretlenség homályában maradnak.

Ugyancsak a szellemi exportot gátló szubjektív tényező az e téren döntésre és közreműködésre hivatottak egy részének irigysége a műszaki alkotások szerzőit megillető anyagi előnyök és erkölcsi megbecsülés miatt. Célszerű lenne annak tudatosítása az egész társadalomban, hogy a műszaki szellemi alkotások létrehozói az átlagon felüli életszínvonalat számottevő társadalmi ellenérték nyújtásával érték el; vagyis nem szabad őket azonosítani a társadalmi ellenérték nyújtása nélkül, például a közönséges nyereszkezdésből meggazdagodókkal.

Nem kevésbé szubjektív vonatkozású az exportértékesítéssel foglalkozók egy részének azon nyílta nem vallott felőssége, hogy miért lenne érdemes átlagon felüli erőfeszítéseket tenniük, amikor az exportból eredő személyes erkölcsi és anyagi előnyök elsősorban és többnyire kizárólagosan az értékesített műszaki szellemi alkotás szerzői élvezik.

A műszaki szellemi alkotások exportját gátló szubjektív okok jelentőségét az alacsony színvonalra:

- a) a hazai iparjogvédelmi kulturális hiányzik a vezetőkből és beosztottakból az a szakmai képzettség, amely biztosítja az exportra alkalmas ilyen alkotások jelentőségének felismerését, ebből eredően széles körű iparjogvédelmi védelmet;
- b) a fejlesztési források korlátozott voltából adódó alacsony fokú kidolgozottság;
- c) a közgazdasági szabályozók hiányos vagy ellentétes ösztönzése és
- d) az egyéni érdekeltiség hiánya, illetve csekély mértéke.

Döntő: a kiaknázottság foka

A műszaki szellemi alkotások exportját gátló okok legkártehetőbbik az iparjogvédelmi kulturális hiánya, illetve alacsony színvonal. Ebből adódik az, hogy számos gazdálkodó egységnek hiányzik a vezetőkből és beosztottakból az a szakmai képzettség, amely biztosítja az exportra alkalmas ilyen alkotások jelentőségének felismerését, ebből eredően széles körű iparjogvédelmi védelmet.

Miután nemzeti jövedelmünk csaknem 3 százalékát fordítjuk kutatásra és fejlesztésre, ebből eredően e tevékenység eredményei meghaladják a fejlesztési források korlátozott volta miatt és a termelő szektor objektív és szubjektív okokból eredő korlátozott fogadóképessége miatt az ipari megvalósítás lehetőségeit. Logikusan következik ebből, hogy műszaki jellegű szellemi termékeink kidolgozottsági fokát alacsony. Ugyanakkor a műszaki szellemi alkotás exportértékesíthetősége egyenesen arányos a hazai ipari megvalósítás fokával. Ha ez nincs, akkor az alkotás egyszerűen biletként nagyságrendekkel kevesebb ellenértékért exportálható, mint esetleges hazai nagyipari megvalósítás és ezzel kapcsolatos demonstrációs lehetőségek megléte esetén. Külföldi értékesíthetőség szempontjából az egyszerű bilet, a laboratóriumiban, a kísérleti vagy a gyártó üzemben sikeresen kivitelezett elgondolás között több

nagyságrenddel eltérő különbségek vannak.

A jelenleg és a következő tervidőszakban érvényes közgazdasági szabályozók az egységesítésre irányuló törekvések folytán a vállalatokat gyakorlatilag érdektelenné teszik a műszaki szellemi alkotások bel- vagy külföldi értékesítésében.

Közismert, ugyanis ezen alkotások két jellegzetessége. Egyrészt a kidolgozásuk költségei amortizálódtak a hazai megvalósítása során, vagy ennek hiányában leírásra kerültek; másrészt e termékek külföldi értékesítése megköveteli a kidolgozó vállalatnál, hogy a szokványos termelési és értékesítési tevékenységet meghaladóan előrendű műszaki erőket használjon fel.

Másképpen fogalmazva, a műszaki szellemi alkotások exportértékesítéséből adódó bevételek és nyereségek az egyszerű árutermelésből eredő gazdasági eredményekkel azonos elbírálást nyerne: első sorban nyereségadózás szempontjából. Ugyanakkor megszerzésünk a legértékesebb műszaki-gazdasági káderek fokozott tevékenységét kívánja. Az ösztönzés érdekében az ilyen tevékenységből eredő bevételek egy részét célszerű volna preferenciálisan kivonni, sőt mentesíteni az általános nyereségadózás alól.

A műszaki szellemi alkotások exportja előnyösen kapcsolható gépek, berendezések és komplett üzemek kivételével. A világban tapasztalható tendenciáknak logikailag mond ellent az a hazai helyzet, hogy ez a magasabb fokú export tevékenység a fővállalkozói és eljárás-tulajdonosi játékszabályok tisztázatlansága folytán olyan mértékben kockázatos, hogy attól a gazdálkodó egységek többnyire visszarettennek.

Előnytelen az ilyen export szempontjából a nálunk uralkodó bázis-szemlélet is. A szellemi alkotások exportját ugyanis nem minden esetben lehet egyenletes ütemben évenként fokozni, sok e téren a kiugrást jelentő eseti értékesítési lehetőség. Sok gazdálkodó szervnél éppen a legkiugróbb eredményekkel bíró lehetőségeket hagyták ki, annak érdekében, hogy ne keletkezzenek a következő gazdálkodási évben felül nem múlható báziseredmények.

Az ösztönzés hiányossága

Tekintettel arra, hogy az ilyen export nyeresége a nagyságrendekkel nagyobb árúexport nyereségével azonos adózás alá kerül és a vállalati érdekeltség alapok keletkezése szempontjából fajtálosan egyeztetlen hátrányosabb, a gazdasági egységek nem hajlandók szakmai kapacitá-

suk jelentős részét ilyen ügyletekkel lekötni.

A vállalati kollektív és az alkotói egyéni érdekeltség adott rendszerre a műszaki jellegű szellemi export szempontjából kifejezetten előnytelen. A vállalat az árutermeléshez képest fokozottabb műszaki és garanciális igényességgel ilyen ügyletekből eredő nyereségből az értékesítésből eredővel azonosan adózik. Ugyanakkor az ezekből keletkező részesedési alap olyan csekély, hogy az nem ösztönöz. Az ilyen jellegű bevételeket továbbá kettős adóztatás (vállalati nyereségadó, a kedvezményezett általános jövedelemadója) terheli.

A műszaki szellemi alkotásokkal kapcsolatos export ügyleteket elősegítő tevékenység díjazását az újabb rendelkezések ugyan lehetővé teszik, de ez napjainkig nem nyert polgárfogót, s e területen az ügyletekkel foglalkozók érdektelensége jellemző. Nem lehet közömbös az értékesítést végzők érdekeltsége és ezzel arányos igyekezetük sem. Példa van ugyanis arra, hogy más célú kutatás ithon megvalósításra nem kerül melléktérként igen magas áron olyan nevűnek ajánlották fel és adták el, aki azt az ellene folyó szabadalombitorlás perben előnyösen tudta felhasználni. Ilyen vevő felkutatása nagy igyekezetet igényel — de kifizetődik. Célszerű lenne tehát az értékesítés felkalkulált üzleti előnyök anyagi érdekeltiségének fokozása és egyértelművé tétele.

Közgazdasági szabályozók és egész ösztönzési rendszerünk kivételesen differenciált voltát mi sem mutathatja jobban, mint az, hogy ilyen szempontból gyakorlatilag egyenlőségi jel kerül az esetleg nagy konvertibilis devizahányadot igénylő áruexport — és az adott esetben, minimális konvertibilis importhányadot felhasználó szellemi termék exportok közé.

Melyek lennének tehát — befejezésül, személyes véleményem szerint azok a változások, amelyek a műszaki szellemi tőke export tevékenység fejlődését elősegítenék? Ezek a következők:

- Az ilyen jellegű bevételek mentesítése a nyereségadó alól, vagy preferenciális kulcs szerinti adóztatása;
- Az így képződő nyereség jelentős részéből — a bér és a részesedési alapok függetlenül — alakok megteremtése az alkotók és az értékesítésben közreműködők ösztönzésére;
- Az ilyen úton szerzett egyéni jövedelmek kedvezményes mértékű adóztatásának újbóli bevezetése;
- Utóljára, de nem utolsó sorban: a kutatási és fejlesztési tevékenység erőteljes koncentrációja, hatékonyságának jelentős növelése.

Horváth Gyula

A Creditanstalt — Bankverein budapesti képvislete készséggel áll a magyar vállalatok rendelkezésére célkitűzéseik megvalósításában. Ennek érdekében az alábbi ingyenes bankszolgáltatásokat is felajánljuk:

- kooperációs és kereskedelmi partnerek közvetítése;
- segítségnyújtás ipari és kereskedelmi vállalatok kapcsolatfelvételéhez;
- információ az Ausztriát érintő jogi és gazdasági kérdésekről;
- együttműködés létesítése a Creditanstalt — Bankverein érdekeltségi köréhez tartozó vállalatokkal.

Ausztria legnagyobb bankja

CREDITANSTALT-BANKVEREIN

az EBIC (European Banks International) bankcsoport tagja

Magyarországi képvislet:
1024 Budapest II., Mártírok útja 43-45.
Telefon: 359-551
Telef: 226421

Szakosodás és koncentráció

A közelmúltban a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága határozatot fogadott el a mezőgazdasági termelés szakosításának és koncentrációjának fokozásáról. Ez a határozat új szakasz kezdetét jelenti a szovjet mezőgazdaság történetében. Bevezetik a népgazdaságban 1977 januárjától kezdve — a kolhozok és szovhozok termelésének tervezése mellett az új, ipari módszerekkel termelő egyesülések szakosított termelésének tervezését, amelyhez természetesen a szükséges anyagi és pénzügyi eszközöket (saját erőből és k(é)zponi alapokból) a közös vállalatok rendelkezésére bocsátják.

Költségek és termelékenység

Nem teljesen új mezőgazdasági termelési szervezetekről van itt szó. Egyes földművelő közgazdaságokban — főként Moldóvában, Ukrajnában és az Orosz Köztársaságban — már évek óta működnek ilyen fa magyar termelési rendszerekhez némileg hasonló) egyesülések. Jelenleg a Szovjetunióban mintegy 6 ezer ilyen egyesülés termel. Jellemzőjük, hogy ezek egyesnyi terméket (hús, tej, gyümölcs stb.) az átlagosnál 2,5–3-szor kisebb ráfordítással állítanak elő, és a munka termelékenysége másfél-kétszeresen meghaladja az átlagosat.

Az egyesülés taggazdái — kolhozok és szovhozok, mezőgazdasági és élelmiszeripari, illetve felvásárló vállalatok stb. — rész tulajdonosai a közös vállalatnak, amely az adott tájegységre jellemző bizonyos termékeket ipari módszerekkel termel.

A több gazdaságot felölélő közös vállalat hús, tojás, gyapjú, takarmányok és tápok, nemesített állatfajták, vetőmagvak, gyümölcsök és zöldségek termelésének és feldolgozására, a gépi, építési szolgáltatásokra, kémiai anyagok tárolására és szállítására, feldolgozásra stb. specializálódnak. Megszervezik tehát, saját beruházással a felsorolt tevékenységeket nagyszériai módszerekkel, a korszerű technológia és munkaszervezés, valamint a legújabb tudományos-műszaki vívmányok felhasználásával a taggazdaságok számára.

Alapelve e több gazdaság termelési-szolgáltatási tevékenységét felelő nagyvállalatnak, hogy a taggazdaságok (kolhozok, állami gazdaságok stb.) önkéntesen, saját elhatározásukból lépnek be. Illetve, ha nem kívának belépni, akkor kívül maradhatnak. (Mint nálunk a termelési rendszer esetében).

A közös nagyvállalatba tagként belépő kolhoz, szovhoz, állami ipari vállalat stb. továbbra is megőrzi gazdasági önállóságát. Az egyesülések taggazdái a közös anyagi érdek kapcsolja össze. Vagyis az egyesülésnek nem csupán jövedelmében kell termelnie, hanem gondoskodnia kell arról is, hogy a taggazdaságok és a vállalat dolgozói is érdekeltek legyenek a közös vállalat fejlesztésében.

Az egyesülések fő feladata, hogy segítségével a mezőgazdasági üzemek olcsóbban és többet termeljenek, tehát csökkentsék a költségeket és növeljék a termelékenységet. Az új egyesülések — a csoporttulajdonra épülő kolhozok, és az állami tulajdon-

ban levő szovhozok, illetve iparvállalatok eszközeinek egyesítése — a közös tulajdon magasabb formájának, az „össznépi tulajdonnak” a perspektíváját nyitják meg. Ugyanakkor lehetővé teszik, hogy az eddig legelmaradottabb kolhozok, vagy szovhozok szinte egyről a másikra a legfejlettebb technikaival termelő üzemek közé emelkedjenek.

Nemcsak a mezőgazdaság...

A szakosított egyesülések nagyvállalatainak létrehozása — hangsúlyozza a határozat — nem történhet parszorszóra. Történelmi folyamatról van szó, amely a helyi szervek gondos előkészítéssel és szervező munkája nyomán bontakozik ki. Az SZKP KB határozata hangsúlyozza, hogy a mostani intézkedések csak az első lépéseket jelentik egy hosszantartó fejlődési folyamat megindulásában. Ugyanakkor figyelmeztet arra is, hogy a szakosított közös nagyüzemek szervezésével nem szabad sietni; meg kell akadályozni a kapkodást, vagy a gigantomania érvényesülését. Optimális méretű üzemeket kell szervezni az adottságok gondos elemzése és gazdaságossági számítások alapján.

Azt is megállapítja a határozat, hogy a mezőgazdasági termelés további szakosítása és koncentrációja nem a mezőgazdaság bűllégye. Számos ipari minisztériumban — gégyártás, vegyipar, építésügy stb. — és beruházási szervezeteknek kell együttműködni a határozat megvalósítása érdekében, mert a mezőgazdasági termelés fejlesztése — az egész szovjet népgazdaság növekedésének egyik legfontosabb feltétele.

L. M.

AZ ÖT SZÁZ ÉVES KLUBJA

Az 500 legnagyobb amerikai iparvállalat profilitja 1975-ben 17 esztendő óta a legnagyobb mértékben csökkent. A visszaesés oka a gazdasági válság — jelenti a Fortune című amerikai folyóirat. Az 500 vállalat értékesítési folyóirakon 1974-hez viszonyítva mindössze 3,9 százalékkal nőtt. 1961 óta ez a legkisebb növekedési ütem (akkor 2,2 százalék volt). Az értékesítés volumene azonban csökkent (figyelembe véve a feldolgozóipari árhíndex 11 százalékos növekedését).

Növekvő forgalom, csökkenő profit

Amint arról egy évvel ezelőtt beszámoltunk, az 500-as listát az értékesítés nagysága alapján évtizedeken át a General Motors vezette 1974-ig, amikor is az olajárhullámhoz követezőekben helyét az Exxon foglalta el, s az 1975-ben is megerősítette vezető pozícióját. A General Motors változatlanul a 2. helyet foglalja el, ám megcsorogott a 3. és a 4. helyezett. A Ford Motor, a korábbi 3. helyezett került a 4. helyre, s előre rukkolt a Texaco. Az élménynt alkotó tízek klubjában figyelemre méltó, hogy az I. B. M. az 1974. évi 9. helyről a 7. helyre került, maga mögé utasítva a General Electric és a Gulf Oil társaságot.

Az átlagosan kedvezőtlen profitalakulás ellenére az 500 vállalat kétharmada jelölte az értékesítés növekedését. Az értékesítés nyolc iparágban — a dohány, a kozmetika, a film, az ital, a győzteser, a repülőgépek, a számítógépek és ügyviteli gép, továbbá a mérőeszközök és tudományos eszközök gyártása iparágban — viszonylag számottevően növekedett; csökkent viszont a fémfeldolgozásban, a papírban, a feldolgozásban, valamint a textiliparban.

1963 óta először fordult elő, hogy az évi 1 milliárd dollárral nagyobb forgalmat lemozdító vállalatok csoportjának nem lett új tagja, s számuk 203 maradt. Az 5 milliárd dollárosok klubja azonban három új taggal (ezek közül két olajipari, s egy mezőgazdasági gégyártó vállalat) bővült és számuk 27-re nőtt.

Az 500 vállalat profilitja 13,3 százalékkal csökkent, mégpedig elsősorban annak következtében, hogy az olajárhullámok gátló hatását, amelyek 1974-ben rekordmértékűre érték el, zuhanásszerűen estek. Az olajipar jövedelme 25, ezer belüli a legnagyobb olajtársaságoké 30–47 százalékkal csökkent, s ennek tudható be az átlagos jövedelemcsökkenésnek mintegy a fele.

Mindenkét következtében az értékesítés vetített jövedelmezősége az 1974. évi 4,3 százalékról 1975-ben 3,9 százalékra mérséklődött.

Keletről Nyugatra

Az 500 vállalatnál foglalkoztatottak száma közel 1 millióval, 5,9 százalékkal csökkent. Megjegyzendő, hogy a négy legnagyobb létszámú vállalattól — a Ge-

neral Motorstól, a Fordtól, az ITT-től és a General Electricről — elküldött emberek teszik ki az összes csökkenés egyötödét. Az egy foglalkoztatottára jutó értékesítés 8,7 százalékkal nőtt. Az összes eszközállomány 688 milliárd dollárra nőtt, a növekedés üteme mintegy 6 százalék.

Néhány ágazati egy foglalkoztatottára jutó értékesítése és eszközállománya az 500 iparvállalat adatai alapján (ezer dollar)

Ipargáz	1975 Az egy főre jutó értékesítés	1974 Az egy főre jutó érték eszközállomány
Kőolajfeldolgozás	215,4	197,0
Fémlipar, fémtárgyalkalmazás, tévé és rádióállomások	92,5	70,4
Bányászat (olajbányászattal együtt)	91,4	100,0
Élelmiszeripar	83,5	36,5
Dohányfeldolgozás	68,8	65,2
Vegyipar	62,9	54,7
Papír-, rost- és fafeldolgozás	59,1	47,2
Hajóépítés, utak és szállítási eszközök gyártása	48,1	33,7
Nyomdaipar és kiadói tevékenység	45,5	36,5
Gépkocsipar	43,9	28,8
Gyógyeszeripar	43,8	46,9
Gégyártás	42,2	35,9
Gumi- és műanyaggyártás	38,4	28,9
Méreg-, tudományos és fotóeszközök gyártása	35,7	28,8
Ügyviteli gépek gyártása (számítógépekkel együtt)	32,6	31,2
Textilipar	29,3	20,1
Ruházati ipar	25,8	15,0
Ipar átlagosan	50,3	37,9

Az amerikai ipar történetében eddig három nagy „népvándorlást” jegyeztek fel. Az első a XIX. század utolsó és a XX. század első évtizedében zajlott le, amikor a fiatal, feltörekvő iparvállalatok „szülővárosaikból” a pénzügyi központokba költöztek.

A második vándorlási hullámra az 1960-as években került sor, amikor a nagyvárosok megkezdte a városokba költözését. Az Egyesült Államok nagyvárosaiból ki-költöztek, rendszerint azonban azok vonzáskörzetében maradtak.

A harmadik vándorlási hullám néhány éve kezdődött és jellemzője, hogy a nagyipar az Egyesült Államok északi és keleti területeiről délre és nyugatra, a Napózevözetnek nevezett sávba települt át. Amíg 1970-ben az 500 ipari vállalat közül 84-nek a központja volt a Napózevözetben, addig az idén már 117 iparvállalat központnak ad otthont a régió. (Ot év alatt 2,5 millió ember áramlott erre a területre).

Az ipar területi átrendeződésének számos oka van: adózási, környezetvédelmi, piaci, szállítási és egyéb költségekkel kapcsolatos megfontolások. Egyes társaságok az áttelepülést szervezeti és irányítási rendszerük megújításával kapcsolják össze. Ezen időszakban vizsgáltuk meg az 800-ak felvételéről és a 300 vezetőnek az életútját, akik az 50 legnagyobb kereskedelmi bank, életbiztosítási társaság, kiskereskedelmi, szállítási vállalat és közművelő élnek.

A tanulmány megmutatja, hogy az 800-ak egy kilowatt elektromos energia megtermeléséhez 200 megawattos típus-

Szörjett külkereskedelem Szárászág Franciaországban

A francia földművelésügyi miniszterben jelenleg szerint Franciaországban hónapok óta szárazság pusztul. Az ország nyugati részén az állattenyésztők takarmánykészletét igénybe vételre kénytelenek, mivel a legelőjök használhatatlanok.

A tanulmány megmutatja, hogy a szárazság legjobban a gabonaféléket sújtja. Az ősi búza termés hozama 25–30 százalékkal lesz kevesebb, mint tavaly, a nyugati országokban pedig a tavaszi árpavetések vetészeteteltek. Ugyanakkor a meleg kedvez a kukoricavetésnek. Cukorrépa-ból is a földművelésügyi miniszterben igen csekély termésre számít.

V. Gy.

Mongólia a fejlődés útján

A Mongol Népköztársaságban — akárcsak a KGST többi tagállamában — idén új ötéves tervperiódus kezdődött. A hazánkmal mintegy tizenhátszor nagyobb területű, másfél millió lakosú ország a népi forradalom 55 évvel ezelőtti győzelmére a jelentős társadalmi és gazdasági változásokon ment keresztül, s a század elején „Ázsia vad sarkának” tartott Mongólia ma dinamikus fejlődő agrár-ipari állam.

A gyors ütemű fejlődést jól szemléltetik a tavalyi befejeződött ötödik ötéves terv eredményei. Ot esztendő alatt a nemzeti jövedelem 33,5 százalékkal nőtt, az ipari termelés évi átlagos növekedési üteme csaknem 22 százalékkal emelkedett. A nemzeti jövedelem háromnegyede a mezőgazdaságból származik. A mostoha időjárás viszonyok — a hőmérséklet-ingadozás száz fok — középette a mezőgazdaságon belül az állattenyésztés irányába tolódott el a hangsúly, ennek modernizálása képezte a népgazdaság egyik központi feladatát. Jelentősen fokozták a takarmánytermelést, számos új állattenyésztő telep épült, s sikerült biztosítani a 25 millió állatállomány (ló, tehén, kecske, juh, teve) ivóvizvel való ellátását.

Zmosodik Mongólia ipara is. Mig a forradalom győzelmét előtt az ipart Mongóliában körülbelül egy tucatnyi házipari kisüzem képviselte, ma már fejlett könnyű- és élelmiszeriparral, ércbányászattal, fémfeldolgozó iparral és fűtőanyag-energetikai ágazattal rendelkezik. Különösen gyorsan fejlődött az ötödik ötéves terv idején a közlekedési és az építőipari ágazat.

A Mongol Népköztársaság legfontosabb külkereskedelmi partnerei a szocialista országok, amelyekkel árucseré-forgalmának 96 százaléka bonyolítják le. A kivételben jelentős helyet foglalnak el az állattenyésztési termékek, a könnyű- és élelmiszeripari cikkek, valamint a ritka fémek, elsősorban a wolfram. Az import legfontosabb tételéi a gépek és berendezések, a közlekedési eszközök, vegyi cikkek.

A mongol népgazdaság sok irányú és gyors ütemű fejlesztéséhez jelentős segítséget nyújt a többi KGST-ország, különösen a beruházások területén (Mongólia 1962 óta tagja a szervezetnek). A komplex programban például intézkedési rendszer foglalkozik az ország gazdasági fejlődési ütemének további gyorsításával és emelésével. A darban-szelingői gazdasági körzet ipari komplexumának felépítése szemléletes példája a szocialista gazdasági segítségnyújtásnak. Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország és a Szovjetunió segítségével tíz év alatt itt épült fel az ország második legnagyobb gazdasági körzete, ahol számos ipari objektum mellett cementgyár, hűsokombiná, tejüzem, irhabudagyár is létesült.

Mongólia különösen a Szovjetuniótól kap nagy segítséget gazdasági fejlesztéséhez. 1976–80 között 240 létesítmény megépítésében vesz részt a Szovjetunió, s ezek többsége a mezőgazdasági fejlesztést szolgálja. Segítségül nyújt a szűzföldök hasznosításához, és sor kerül a két ország együttes energiatermelőművek építésére. A tervek szerint közös szovjet–mongol polibudányt és -dűsítő nyitnak meg, de a többi KGST-ország is részt vesz Mongólia nyersanyagkincsének kiaknázásában. (Magyarország az elmúlt években többek között hűsokombinátor és ruhagyárt épített a Mongol Népköztársaságban, a mostani tervperiódusban három ipari létesítmény épül magyar segítséggel.) A nagy ütemű laképítési programban a Szovjetunió több mint félmillió négyzetméter lakás építést vállalt.

Az 1980-ig terjedő jelenlegi tervidőszak célkitűzései torábbi gyors ütemű fejlődést ígérnek. A terv fontos feladatának jelöli meg a termelés hatékonyságának és minőségének javítását. A nemzeti jövedelem emelkedése öt év alatt az előző öt éves tervidőszakhoz viszonyítva 37–41 százalékos lesz, az iparé pedig 50 százalékos. 23 százalékkal növeli termelését a kulcsfontosságú mezőgazdaság. Nagy összegeket fordítanak geológiai kutatásokra: az első vizsgálatok ugyanis számottevő arany-, ón-, réz-, szén- és tüzelőanyag-készletek létezését bizonyították.

Folytatódik a szociálpolitikai program megvalósítása is, amelynek keretében öt év alatt az egy főre jutó reáljövedelem 17–18 százalékkal emelkedik majd. Növelik az alacsony jövedelműk bérét és a szociális kedvezményeket. 1976–80 között a tervek szerint például kétszer annyi lakás épül, mint az előző tervidőszakban.

G. Gy.—L. P.

Jugoszláv—amerikai petrokkémiai kombinát

Hatalmas vegyipari komplexum létesítésére írt alá nemrégiben megállapodást a zágriai Industria Nafta (INA) a DOW Chemical multinacionális konsernmel. A 700 millió dolláros közös beruházás a DOW legnagyobb kelet-európai vállalkozása lesz.

Jugoszlávia számára fontos a műanyagipar fejlesztése, mert csaknem kétszer annyit költöttek eddig petrokkémiai termékek behozatalára, mint olajimportra, s ez jelentősen rontotta az ország fizetési mérlegét. Az első lépést már korábban megtették azzal, hogy a közel-keleti olaj forrására kikötő- és tartálypark létesítést vették terbe, s Magyarországgal, Csehszlovákiával együttműködve megkezdtek az Adria olajvezeték építését. Miután a jugoszláv vállalatok jó kapcsolatokat alakítottak ki a közel-keleti országokkal, hosszabb távra is biztosították az ország nyersolajszükségletét. Lehetővé vált ezzel a petrokkémiai ipar jelentős bővítése. Már két évvel ezelőtt megkezdtek a tárgyalásokat a DOW-val.

A jugoszlávok eddig általában Nyugatról vásároltak liceneket, de mire ezeket bevezették, már rendszerint elavultak, s az új technológiákhoz további licenccsere-lásokra volt szükség. Az amerikai céggel aláírt együttműködési ügylet az eddig gyakorlatihoz képest. A részvénytársasági alapon működő közös szervezetben 49 százalék a DOW és 51 százalék az INA érdekeltsége. Az irányítás azonban 50–50 százalékban oszlik meg a két fél között. A DOW folyamatosan átadja majd a Jugoszláviában épülő üzemeknek legfejlettebb technológiát.

Mivel az INA-nak már vannak olajfinomító vállalatai, Rijekával szemközti, Krk szigetén, célszerűnek látszott oda telepíteni a petrokkémiai komplexumot is. A tervek szerint a nagyberuházás 6 év alatt három lépésben valósul meg. A munkálatokat már ez évben megkezdik, s előbb egy nagyszűrésű poliétilén, vinilkloridmonomert és etiléndikloridot előállító gyárat építenek. Ez 1979 végén kezd meg a termelést. A második ütemben egy alacsony sűrűségű poliétilén és sztriot előállító üzem létesítenek 1981-ig. A program befejező szakaszában valósul meg az évi 400 ezer tonna kapacitású etilénnyelgy terv. A teljes petrokkémiai komplexum elkészülte után évente 18 millió tonnányi terméket bocsát majd ki. A beszerzési szerinti a termelési érték meghaladja majd az 550 millió dollárt. Ebből mintegy 150 millió dollárnyit exportálnak majd az 550 millió dollár. A Jugoszláv törvények szerint a DOW transzferárhátja majd a rá jutó nyereséghányadot.

Merszei Zoltán, a DOW-koncern elnöke elmondta: „A legszörűbb környezetvédelmi előírásoknak megfelelően építik fel a vegyipari üzemeket úgy, hogy azok ne zennyeznek a tengert s a levegőt sem, vagyis a legszörűbb szabványok előírásait veszik majd figyelembe.” A kombinát építő üzemek a különböző termelő-egységek elkészültéig a DOW nyugat-európai gyáratól kapják majd az alanyagot.

Épül már egyébként az INA másik nagyberuházása, az Adria olajvezeték ünoszlávi szakasza, melyhez Kuvait 300 millió dollárral járult hozzá, s hittel nyújtott több nagy európai bank is. A jugoszláv határról Százhalombattány vezető magyarországi szakasz építésének előkészítései hamarosan megkezdődnek. Ez a beruházás 3 év alatt épül meg magyar és csehszlovák közreműködéssel, s 1978-ban a tervek szerint már olajat szállít.

T. P.

Kiegyenlítőds a KGST-országok között*

A szocialista gazdasági integráció fontos szerepet tölt be a KGST-országok gazdasági fejlettségi színvonalának közelítésében. Sok esetben ez közvetlen befolyást gyakorol az országok fejlődésének gyorsítására úgy módon, hogy a nagyobb tartalommal rendelkező országok — főként a Szovjetunió — térítésmentes segítséget nyújtanak, közreműködnek nagy létesítmények építésében és üzemeltetésében, nyersanyagot, illetve piactól biztosítanak egyes iparágak előállításához, illetve értékesítéséhez, hitelt adnak, műszaki-tudományos segítséget nyújtanak, ki-képezik a kadereket stb. Más esetekben viszont a nemzetközi munkamegosztás fejlődése alapján a gazdasági növekedés belső tényezői aktivizálják a termelést és fokozzák a hatékonyságot.

A szocialista iparosítás hatalmas ráfordításokat hozott nemcsak a társadalmi anyagi-műszaki bázis terén, hanem a társadalom osztályszerkezetében is. Különösen a gyengébb fejlett országokban jelentősen növekedett a munkásokérett létszáma, kulturális színvonala, szakképzettsége és öntudata.

Az iparban és az építőiparban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottak százalékában

Ország	1958	1973
Bulgária	11,4	40,5
Magyarország	23,3	43,5
NDK	33,7	49,9
Mongólia	19,0	22,3
Lengyelország	26,2	39,1
Románia	14,2	26,3
Szovjetunió	27,5	31,1
Csehszlovákia	36,3	47,8

Mint az iparban és az építőiparban foglalkoztatottak arányának idézett adatai mutatják, hogy a KGST-társaságok, (a felsoroltakon kívül Kuba is 29,4 százalékkal), e fontos mutatók tekintetében jelentősen megközelítették egymást.

A népgazdaságban, a társadalom osztályszerkezetében végbement hatalmas átalakulástól tanúskodnak a társadalmi osztálytermek és a nemzeti jövedelem ágazati szerkezetének átalakulására vonatkozó adatok is. 1973-ban például az ipar a következő (százalékos) arányban részesedett a megtermelt nemzeti jövedelmekből: Bulgária 51,2; Magyarország 43,7; az NDK 61,6; Mongólia 21,1; Lengyelország 50,4; Románia 58,8; a Szovjetunió 51,6 és Csehszlovákia 62,4 százalék. 1950-ben ez a mutató például Bulgária esetében 30,8; Lengyelország esetében 37,1; Románia esetében 43,4 százalék volt. (Az adatok jól tükrözik a legfontosabb tendenciákat és arányokat, bár a számbavétel módszertani szempontból még nem kiforrott. — A szerk.)

* Novo Vreme (Szófia) 1975. 11. számában megjelent cikke alapján.

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Foglalkoztatottság Peruban

Hivatalos adatok szerint a gazdaságilag aktív lakosság száma Peruban 5 millió fő, tehát a lakosság egyharmada. Ennek több mint fele a lakosság viszonylag fiatal, ami a gyors népszaporulat egyenes következménye; a lakosság elég tekintélyes része még a naturálgazdálkodás szintjén van, s így

Olasz választás — ECK

Elhalasztották a Közös Piac energiaügyi miniszterei nek a hétre tervezett értekezletét — nem hivatalos indoklás szerint a kiegyensúlyozottság miatt. Az ECK illetékes vezetői ugyanis úgy vélték, hogy a jelenlegi kormányzat nem vállalhat Olaszország nevében kötelezettségeket a választások előtt. A mi-

Kevesebb, mint 1973—74 megfelelő hónapjában.

Szörjett külkereskedelem

A Szovjetunió külkereskedelmi forgalmának értéke 1975-ben 50,7 milliárd rubel volt, s az előző évhez képest 28,1 százalékkal növekedett — közli a Szovjetunió külkereskedelmének statisztikai évkönyve. Az export értéke 24 milliárd, az importé pedig 26,7 milliárd rubel volt. A Szovjetunió 1975-ben 115 országgal kereskedett.

Szójabab-export

A washingtoni földművelésügyi miniszterben adatai szerint az Egyesült Államok áprilisban 585 ezer tonna szójabablisztet exportált. Ez 59 ezer tonnával haladta meg az eddigi legmagasabb havi átlagnak számító 1973. januári szintet.

Az áprilisban befejeződött igényben 11,07 millió tonna volt az exportált szójabab és szójababliszt mennyisége, 24 százalékkal több mint egy évvel korábban, de 7 százalékkal

Japan bankárok Budapesten

Május 2-5. között a japán Financial Affairs Co. 30 tagú japán pénzügyi delegációja tárgyalt Budapesten. A látogatásra — mint ismeretes — egy kelet-európai körút keretében került sor.

A Financial Affairs Co. úgynevezett „nem profitorientált” társaság, 1950-ben alakult és tagjai a japán bankok, valamint pénzügyi szervezetek. Célja a világ pénzügyi életének megismerése és tagjaival való megismeretése, pénzügyi továbbképzés, Szervezésében már eddig is több jelentős külföldi tanulmányutat valósított meg a vezető japán pénzügyi szakértők; legutóbb 1975-ben a Közép-Keleten járt delegációjuk.

A mostani delegációban a legnagyobb japán bankok képviselőin kívül részt vett többek között a japán Pénzügyminisztérium és a Külügyminisztérium vezető állású megbízottjai is.

Fokozódó érdeklődés

Az a tény, hogy a mostani delegációt a szocialista országokba küldték, mutatja, hogy Japán egyre nagyobb figyelmet fordít gazdasági kapcsolatainak fejlesztésére ezekkel az országokkal. Az 1973-as olajválság után a japán exportot két földrajzi területen tudták a legdinamikusabban növelni: az olajtermelő államokban és a szocialista országokban. Japán külkereskedelme a szocialista országokkal 1975-ben az előző évihez képest közel 9 százalékkal emelkedett. Ezen belül a japán export 19 százalékkal volt magasabb, mint az előző évben, pedig ugyanakkor a teljes japán export csak 0,4 százalékkal nőtt.

Az import alakulása ugyanakkor némileg eltérő képet mutat. Japán szocialista országokból származó importja 1975-ben 4,3 százalékkal csökkent, és így nőtt a szocialista országok deficitje Japánnal szemben. E deficit finanszírozására a szocialista országok egyre inkább hiteleket vesznek igénybe. A japán delegáció célja ezért a szocialista országok gazdaságának és ezen belül elsősorban pénzügyi és finanszírozási rendszerének megismerése volt. Céljaik között szerepelt továbbá annak felkutatása is, hogy a többi konkurens tőkésország milyen eszközökkel és módszerekkel dolgozik a piacon, és hogy Japán milyen mértékben tudna az eddigieknél erősebben bekapcsolódni ezeknek az országoknak a gazdasági életébe.

Az import alakulása ugyanakkor némileg eltérő képet mutat. Japán szocialista országokból származó importja 1975-ben 4,3 százalékkal csökkent, és így nőtt a szocialista országok deficitje Japánnal szemben. E deficit finanszírozására a szocialista országok egyre inkább hiteleket vesznek igénybe. A japán delegáció célja ezért a szocialista országok gazdaságának és ezen belül elsősorban pénzügyi és finanszírozási rendszerének megismerése volt. Céljaik között szerepelt továbbá annak felkutatása is, hogy a többi konkurens tőkésország milyen eszközökkel és módszerekkel dolgozik a piacon, és hogy Japán milyen mértékben tudna az eddigieknél erősebben bekapcsolódni ezeknek az országoknak a gazdasági életébe.

Az import alakulása ugyanakkor némileg eltérő képet mutat. Japán szocialista országokból származó importja 1975-ben 4,3 százalékkal csökkent, és így nőtt a szocialista országok deficitje Japánnal szemben. E deficit finanszírozására a szocialista országok egyre inkább hiteleket vesznek igénybe. A japán delegáció célja ezért a szocialista országok gazdaságának és ezen belül elsősorban pénzügyi és finanszírozási rendszerének megismerése volt. Céljaik között szerepelt továbbá annak felkutatása is, hogy a többi konkurens tőkésország milyen eszközökkel és módszerekkel dolgozik a piacon, és hogy Japán milyen mértékben tudna az eddigieknél erősebben bekapcsolódni ezeknek az országoknak a gazdasági életébe.

Jellemző vonások

Japánban a szocialista országokkal folytatott külkereskedelmére eddig a hagyományos export-import árucseres-forgalom volt a jellemző, kiegészítve az utóbbi években egyre elterjedtebb hitelkapcsolatokkal. A kereskedelem fejlettebb formái — mint a kooperációk, közös vállalatok, nagyobb arányú harmadik piaci együttműködések — még nem alakultak ki. A hagyományos árucseres-forgalomnak azonban korlátai vannak és a hitelen történő vásárlások is csak előzárják a forgalom bizonyos ponton való megtorpanását, illetve stagnálását. Ezért távlatilag csak az előbbieken említtet sokoldalú és komplex gazdasági kapcsolatok kialakításával lehet elérni a forgalom további emelését. Ennek a ténynek a tudatosítása a legutóbbi években következett be a japán üzleti körökben.

Ezzel összefügg, hogy Japánban jelenleg a szocialista országok jogrendszerének tanulmányozása, valamint annak vizsgálata van napirenden, hogy a nyugat-európai tőkésországok milyen kooperációs kapcsolatokat építenek ki ezekkel az országokkal. Japán a szocialista országokkal szemben nem tett diszkriminációs intézkedéseket és az üzleti körök nagy érdeklődéssel fogadták azokat az intézkedéseket, amelyekkel egyes szocialista országok (Románia, Magyarország) lehetővé tették a közös vállalkozások létrehozását.

Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a japánok, mielőtt egy új gazdasági területre behatolnának, először minden esetben hosszadalmasan és alaposan tanulmányozzák az illető ország jogrendszerét, gazdasági életét. Egyébként megvan a gazdasági kapcsolatok fellendítésének szervezeti alapja a szocialista országok és Japán között. Az NDK kivételével minden európai KGST-tagállamnak magas szinten kötött kereskedelmi és hajózási egyezménye van Japánnal. Jelenleg az úgynevezett kiegészítő és kapcsolódó egyezmények megkötése van napirenden. Ilyen például a kettős adózást kizáró megállapodás, melyről több KGST-tagállam is tárgyalt Japánnal. Ugyancsak

kutatják a műszaki-tudományos együttműködési megállapodások létrehozásának módjait.

Mit mond a statisztika?

Magyarország és Japán külkereskedelmi forgalma (bár dinamikusan emelkedett), még mindig csak elenyésző hányadot tesz ki az illető országok teljes külkereskedelmi forgalmában. 1967-ben a Japánba irányuló magyar export csak 0,7 millió dollár volt, Magyarország pedig 1,4 millió dollár értékű árut vásárolt Japánból. 1974-ben már 30 millió dollárért exportáltunk és 40 millió dollárért importáltunk Japánból. 1975-ben elsősorban a japán recesszió hatására jelentősen visszaesett a magyar export és csak 8 millió dollárt tett ki. Ugyanakkor tovább növekedett a magyar import és elérte az 56 millió dollárt.

Ha megvizsgáljuk a Japánból származó magyar import magyar, illetve japán statisztika szerinti adatait, érdekes különbségeket tudunk felfedezni. 1974-ben a magyar statisztika szerint — amely származási ország szerint tartja nyilván — importált árukat — 40 millió dollár értékű japán árut vásároltunk. Ugyanakkor a japán statisztikában csak 24,6 millió dollár értékű magyarországi eladás szerepel. 1975-ben a magyar statisztika szerint 56 millió, a japán statisztika szerint pedig 32,6 millió dollár volt a megfelelő adat.

A tetemes, közel 40 százalékos különbségnek az a magyarázata, hogy nagyon sok japán árut vásárolunk úgy, hogy Nyugat-Európában félretűnk értük. Ennek több oka is lehet. Például sok japán vállalat nyitott Nyugat-Európában leányvállalatot, és ezek végzik az európai forgalmat.

Az import alakulása ugyanakkor némileg eltérő képet mutat. Japán szocialista országokból származó importja 1975-ben 4,3 százalékkal csökkent, és így nőtt a szocialista országok deficitje Japánnal szemben. E deficit finanszírozására a szocialista országok egyre inkább hiteleket vesznek igénybe. A japán delegáció célja ezért a szocialista országok gazdaságának és ezen belül elsősorban pénzügyi és finanszírozási rendszerének megismerése volt. Céljaik között szerepelt továbbá annak felkutatása is, hogy a többi konkurens tőkésország milyen eszközökkel és módszerekkel dolgozik a piacon, és hogy Japán milyen mértékben tudna az eddigieknél erősebben bekapcsolódni ezeknek az országoknak a gazdasági életébe.

Az import alakulása ugyanakkor némileg eltérő képet mutat. Japán szocialista országokból származó importja 1975-ben 4,3 százalékkal csökkent, és így nőtt a szocialista országok deficitje Japánnal szemben. E deficit finanszírozására a szocialista országok egyre inkább hiteleket vesznek igénybe. A japán delegáció célja ezért a szocialista országok gazdaságának és ezen belül elsősorban pénzügyi és finanszírozási rendszerének megismerése volt. Céljaik között szerepelt továbbá annak felkutatása is, hogy a többi konkurens tőkésország milyen eszközökkel és módszerekkel dolgozik a piacon, és hogy Japán milyen mértékben tudna az eddigieknél erősebben bekapcsolódni ezeknek az országoknak a gazdasági életébe.

V. Dimsic miniszterelnök-helyettes, a Szovjetunió Minisztertanácsa Anyagi-Műszaki Ellátási Állami Bizottságának (GOSZSNAB) elnöke és dr. Csikós-Nagy Béla államtitkár, az Országos Anyag- és Árhivatal elnöke a felesleges és elfekvő termékek cseréjére vonatkozóan 5 éves keretmegállapodást kötött. Egyidejűleg aláírták az 1976. évi szállításokra vonatkozó első jegyzőkönyvet.

A KGST-országok legtöbbszörben gondot okoz, hogy a termelési lehetőségek és a felhasználási igények nincsenek mindig egyensúlyban. Az eltérés következménye, hogy az indokoltnál nagyobb készletek keletkeznek és ezeket a felgyülemlett — felesleges vagy elfekvő — árukat a hagyományos módszerekkel nem lehet értékesíteni.

Hazánkban az ipari készletek 1974-ben 12, 1975-ben további 6 százalékkal emelkedtek. Felhalmozódásukhoz hozzájárult a vállalatok nem megfelelő piaci tevékenysége, és a termelési anyagokkal, műszaki termékekkel való túlbiztosítása is. A vállalatok egy része a Figyelőben meghirdeti vagy az INTERKER börzén felkínálja elfekvő termékeit. (A legutóbbi börzére vitt áruk értéke több mint egymillió forintba becsülhető.) Eddig azonban nem került sor arra, hogy a felhalmozódott termékeket bekapcsolják a nemzetközi árucserébe, s így módon is hasznosítsák azokat.

A KGST-országokkal létrejövő termékcseré — mintegy levezető csatorna szerepét betöltve — részben mentesítheti a népgazdaságot és a vállalatokat az indokoltnál nagyobb tartalékok keletkezésétől, megkönnyíti az elfekvő termékek mozgását. A partnerországok hozzájárulhatnak olyan árukhoz is, amelyek egyébként nem szerepelnek a külkereskedelmi forgalomban. A termékcseré elveit és feltételeit a KGST anyagi-műszaki ellátási együttműködési bizottsága határozta meg.

mazi tevékenységet. Sok esetben azonban nyugat-európai ügynökök vagy cégek saját számlára nagy tételekben megveszik a japán árut és több kisebb fogyasztónak adják el. (Például 100 ezer darab rádiót vásárolnak, és ebből tízezret adnak el Magyarországnak, húszezret Csehszlovákiának stb.)

Ez utóbbi megoldás akkor nem jelent gazdasági veszteséget Magyarországnak, ha a mennyiségi árengedmény nagyobb, mint az ügynöki jutalék. Sok esetben azonban a kapcsolatok nem megfelelőek voltak, illetve importbeszerzéseink konverzálívizmusa miatt a japán árukat ügynökökön vagy közvetítőkön keresztül vásároltuk jóval magasabb áron, mint ahogy azt Japánból közvetlenül meg tudtuk volna venni.

Gondok és lehetőségek

A nyugat-európai beszerzésekhez finanszírozási gondok is kapcsolódnak. A japán cégek sokszor ragaszkodnak ahhoz, hogy a magyar vállalatok elhagyás előtt akkreditív nyissanak számukra. Ugyanakkor a magyar vállalatoknak is hasonló forgatókönyv-gondjaink vannak és szeretnénk megkérni minél kevesebb ideig lekötni. Ekkor kapcsolódnak be a közvetítő kereskedők, finanszírozók az árut és ezért a finanszírozásért sokszor a nemzetközi pénzpiacokon szokásosnál magasabb összeget szednek be jutalék formájában.

Magyar részről a fontosabb gazdasági intézkedések és a törvényes jogrend ismeretese mellett már több alkalommal konkrét együttműködési javaslatokat tettünk a japán cégeknek, változó azokat a területeket, ahol japán részvétellel kooperációkat, termelővállalatokat, harmadik

piaci együttműködést lehetne létrehozni. Az eddigi eredmény rendkívül szűr. Jelentősebb kooperációt nem sikerült létrehozni, a harmadik piaci együttműködések is csak a tárgyalás stádiumában vannak.

E helyzet megváltoztatásának gazdasági alapja azonban adva van. Munkaerő-gondjai, környezetismereti problémái, megfontolási és más gazdasági okok miatt Japán kénytelen egyes iparágakat korlátozni, illetve külföldre telepíteni. Ilyenek például a textilipar, a gépipar, az élelmiszeripar egyes ágazatai. Magyarországra a nyugat-európai piacok való közelsége, fejlett infrastruktúrája és megfelelően képzett műszaki gárdája alapján több területen természetes partnere lehetne e japán törekvéseknek.

A japán bankdelegáció ilyen és ehhez hasonló témákról tájékozódott. Felmérve a lehetőségeket, ajánlásokat készítettek a kormánynak, illetve az egyes résztvevő tagok saját bankjaiknak, amelyek mögött jelentős gazdasági csoportosulások állnak. Ezek a csoportosulások egyébként egymás konkurensei is. Ezért külön figyelmet érdemel a japán üzleti rendszer, melyben egy ilyen jellegű utazásra egyáltalán sor kerülhetett. A delegációban konkurens érdekeket képviselő üzletemberek vettek részt. Eppen ezért útjuktól csak általános gazdasági tájékozódásra használták fel és az egyes tagok többször is hangsúlyozták, hogy konkrét üzleti tárgyalásokat nem folytathatnak. Kifejtették, hogy az ut eredményeinek értékelése után javasolni fogják, hogy bankjuk, illetve vállalatuk „saját színeiben” térjen vissza a piacra és a magyar vállalatokkal konkrét területek megvizsgálásával próbáljon együttműködni létrehozni.

Dr. Ferenci András

Korszerű gépek üzemeltetése korszerű anyagokkal!

METAMID

színesfémek helyettesítésére alkalmas, poliamid-6 típusú, tömbpolimerizációs műanyag.

Fajsúlya: 1,15 kg/dm³. Szakítószilárdsága: 880 kp/cm². A kiváló kopás- és ütésálló anyag jó sülkő és korrozióálló tulajdonságaival is kitűnik.

METAMID

rugalmas, gépelemek készítésére különösen jól használható. Fogaskerekek, csapágycsopálybetétek és egyéb sülkőfelületek hagyományos forgácsoló gépeken könnyen készíthetők metamiddal.

METAMID

félgyártmányok rúd, tömb, persely és lap formában készülnek. Egyes méretek csökkentett áron is beszerezhetők a

METALLOGLOBUS

Fémipari és Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat Műanyagforgalmi telepén Budapest XIII., Dózsa György út 57. Telefon: 208-420. Vevőszolgálat: 401-321.

ÁLLAMI GAZDASÁGOK, MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZETEK!

Terményszárító berendezések

(MGF-OB., Uni-Lajta., TGSZ., LKB., DSZP., B1-15 stb.)

teljes samottfalazati felújítását, javítását rövid átfutási időre

az egész ország területén vállalja az üzemekzetünk gyakorlott szakembereidője.

Teljes tavaszi felújítás esetén 1 éves garanciát vállalunk.

Az igényeket a megrendelések beérkezési sorrendjében elégítjük ki, ettől függetlenül kérjük megjelölni a megrendelésben a kívánt időt.

Hosszabb távra is kötünk kapacitáslekötési megállapodást.

TÜZELÉSTECHNIKAI ÉS ÉPÍTŐ IPARI SZÖVETKEZET

Címünk:

1394 Budapest XIII., Hajdú u. 9. Telefon: 208-658 és 290-632. Ugyintézők: Bús Mihály és Korádi László.

1975-ben vizsgázott, 2,5 tonnás Robur 250f-es tehergépkocsi eladó

KONVOKTÓ SZÖVETKEZET Budapest VII., Tanács krt. 9. Ecsedi Tiborné, telefon: 410-859.

A Hódmezővásárhelyi Dívat Kötöttárugár

MEGVÉTELRE AJÁNL

egy kifogástalan műszaki állapotban levő Olivetti RP 371 típusú

ADATRÖGZÍTŐ GÉPET

(szalaglyukasztóval és mérleginterface-val kapcsolva).

Ugyintéző: Béres Ferenc. Cím: Hódmezővásárhely, Makói út. Telefon: 11-711, 103-66 mellék. Telex: 084 227.

TERMELŐSZÖVETKEZETUNK

MEGVÉTELRE KERES EGY 15-20 M³ ŰRTARTALMÚ FEKVŐ TARTÁLYT

KARANCS MGSZ KARANCSLAPUJTO

Az ajánlatokat a következő címre kérjük: „Karancs” Mg. Tsz. Karancslapujtó. Telefon: 4.

IKALAI ÁLLAMI GAZDASÁGI

Megvételre ajánlunk

EGY ASCOTA 170/25 TÍPUSÚ, ÜZEMKÉPES

könnyelő-gépet

MEGTEKINTHETŐ: BIKALI ÁLLAMI GAZDASÁG KOZPONTJÁBAN, BIKALON.

0,8 TONNAS NYITOTT ES 1 TONNAS CSUKOTT TV 51. TÍPUSÚ

TEHERGÉPKOCSI

ÜZEMKÉPES ÁLLAPOTBAN.

OLCSÓN ELADÓ

ÉRDEKLÖDNI: MONORI JARASI SZOLGÁLTATÓ SZÖVETKEZET, GYOMRÓ, STEINMETZ KAPITÁNY U. 12. TELEFON: GYOMRÓ, 33.

Megvételre keresünk

3 tonna 35x15x4-es Z-acélt és 3 tonna 20x20x4-es T-acélt.

Szinkron Vegyipari Szövetkezet. Szeged, Mérey u. 8. Telefon: 11-556. Uj: Bliárd György. Telex: 82-217.

Üzemképes forgácsológépeket átadnánk

vállalatnak, termelőszövetkezetnek, kedvezményes áron. A gépek kapacitásának egy részét vállalatunk kötné le.

Felvilágosítást ad: Aprítógépgyár, Kooperáció. Tel.: 125, 126/143. Jászberény.

Keresünk ipari telephely céljára Budapest területén

250-300 m² területű helyiségeket.

„Sürgős bonyolítás 4095” jellegére, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

ELADÓ

a vállalatunknál feleslegessé vált, használt két Olivetti ED-24 Duplex kiskönyvelőgép, továbbá négy Soemtron 381/4-es

SZÁMLÁZÓGÉP

Megtekinthető: a VASÉRT

VÁLLALAT GONDOKSÁGÁN Budapest VIII., Ulloi út 32. Telefon: 334-900.